

ILLVSTRISS. D. SIRLETI S. R. E.

CARDINALIS, ANNOTATIONES

VARIARVM LECTIIONVM IN PSALMOS, AD SACRI BIBLIORVM APPARATVS INSTRUCTIONEM.

IN LIBRIS vulgatis inscriptio Psalms secundi est ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ, sed in exemplari Vaticanae Bibliothecae nulla est inscriptio, neque apud Hilarium Pittauesem Episcopum, neque apud Ioannem Chrysostomum inuenimus inscriptum esse hunc Psalmum, quemadmodum neque Eusebii Casariensis habuit inscriptionem. Theodoritus Cyri annotat Psalmum hunc ἀναστήρασαν esse apud Hebræos. Conuenit cum his omnibus & beatus Augustinus. Melius igitur in Vaticano exemplari legitur sine inscriptione quam in Complutensi in quo est inscriptio ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ.

Verf. 9. Quod legitur in vulgatis libris, ὡς οὐκ ἔμελλεν, in Vaticano est ὡς οὐκ ἔμελλεν: quam lectionem secutus Interpres vertit, ut vas signi. Alij habent in numero multitudinis. Sed verior lectio est illa, ὡς οὐκ ἔμελλεν, quippe quae conuenit cum Hebræo, & cum nostra vulgata editione. Sic legit beatus Hilarius, sanctus & grauis Doctor, quemadmodum & beatus Augustinus. In Complutensi legitur ὡς οὐκ ἔμελλεν, quam lectionem habuit Eusebius Casariensis & Theodoritus Cyri.

PSAL. III. verf. 5. quod legitur, ἐγὼ δὲ ἐκοιμήθην, in Vaticano libro est ἐγὼ δὲ ἐκοιμήθην, quam lectionem secutus Interpres vertit, ego dormiui. Sic legit Eusebius Casariensis & Theodoritus Cyri. In Complutensi legitur, ἐγὼ δὲ ἐκοιμήθην, sed melius in Vaticano exemplari quod non habet conjunctionem illam, δὲ, sicut neque in Hebræo legitur.

In eodem Psalmo vulgati libri habent ἔξηγέρθην ἐπὶ κλέος ἀντλήσεται μου. sed Vaticanus habet, καὶ ἔξηγέρθην ἐπὶ κλέος ἀντλήσεται μου, quae lectio conuenit cum nostra vulgata editione in qua legitur, Et exurrexi, quoniam Dominus suscepit me. Complutensis habet ἔξηγέρθην, ἐπὶ κλέος ἀντλήσεται μου.

INSCRIPTIO quarti Psalms est in libris impressis, εἰς τέλος ἐν ἡμετέροις ψαλμοῖς τοῦ Δαβὶδ. Vaticanus non habet, εἰς τέλος ἐν ἡμετέροις ψαλμοῖς ἀδὴ τοῦ Δαβὶδ: sic & Eusebius Casariensis in suis Commentariis. Theodoritus legit εἰς τέλος ψαλμὸς ἀδὴ τοῦ Δαβὶδ. hanc inscriptionem sequitur beatus Augustinus, vt apparet in quarti Psalms enarratione.

PSAL. V. verf. 4. legitur in Complutensi τὸ πρῶτον ὡς ἔρησμαι σοὶ καὶ ἐπιβραβεῖ με. in Vaticano exemplari τὸ πρῶτον ὡς ἔρησμαι σοὶ καὶ ἐπιβραβεῖ με. Sic habet & beatus Hieronymus in editione LXX. hanc lectionem secutus Interpres vertit, Me adstabo tibi & videbo. Theodoritus legit, ἐπιβραβεῖ με, sed veriorem putamus lectionem ἐπιβραβεῖ με, quae & conuenit cum Hebræo.

Eod. Psal. verf. 8. quod habent vulgati libri κατὰ δόξαν ἐνώπιόν σου τὴν ὁδὸν μου: in Vaticano legitur κατὰ δόξαν ἐνώπιόν μου ἡ δόξα σου. quam lectionem vt a LXX. Interpretibus editam approbat sanctus Hieronymus: Theodoritus sequitur, & interpretatur ἐνώπιόν σου τὴν ὁδὸν μου, quemadmodum & Interpres videtur legisse, & sanctus Augustinus. Sic enim habet, Dirige in conspectu tuo iter meum. Complutensis conuenit cum vulgata. In Vaticano libro legimus ἐνώπιόν μου τὴν ὁδὸν σου, quod conuenit cum Hebræo.

PSAL. VI. verf. 8. & 9. in vulgatis est ἤκουσε κύριος: in Vaticano εἰσήκουα κύριος. Sic habet Theodoritus Cyri; sic & Interpres habuit, itaque vertit, Exaudiuit Dominus.

Verf. 10. Αἰχμωθήσονται καὶ τὰ ἄσχημα πάντα οἱ ἐχθροί. In Vaticano legitur Αἰχμωθήσονται καὶ τὰ ἄσχημα θείσονται σφόδρα πάντα οἱ ἐχθροί μου. quam lectionem videtur secutus Interpres: itaque vertit, Erubescant & conturbentur vehementer omnes inimici mei. Sanctus Doctor Hieronymus fatetur in editione vulgata nō haberi vocē illam vehementer, sed tamen ab omnibus Interpretibus versum fuisse σφόδρα, quod in Hebræo legitur.

PSAL. IX. verf. 7. in Complutensi, & vulgata Graeca lectione habetur, ἀπώλετο τὸ μημίσητον ἡμῶν. sed in Vaticano exemplari legitur, ἀπώλετο τὸ μημίσητον ἡμῶν. quam lectionem secutus est Interpres, & in Hebræo etiam habetur in numero multitudinis.

In eodem Psalmo verf. 9. vulgata editio Graeca impressa habet, ἐν δικαιοῦσι ἐν θλίψει. Sic & in Complutensi legitur. Sed in Vaticano libro inuenimus ἐν δικαιοῦσι ἐν θλίψει. quam lectionem secutus Interpres vertit, In opportunitatibus, in tribulatione. In Hebræo etiam legitur in numero singulari.

Item verf. 15. quod legitur in libro impresso & Complutensi ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, in Vaticano est, ἀγαλλιάσονται ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου, quemadmodum & Interpres videtur legisse. Et in Hebræo habetur in numero singulari.

Item verf. 1. Psalms decimi secundum Hebræos, impressus liber habet, ὑπερῶς ἐν δικαιοῦσι ἐν θλίψει: sed in Vaticano est ὑπερῶς ἐν δικαιοῦσι ἐν θλίψει. quemadmodum & Interpres legit, & in Hebræo habetur.

In eodem verf. 12. impressus liber habet, ἀνάστη κύριε ὁ θεός μου. sic & Complutensis. In Vaticano est ἀνάστη κύριε ὁ θεός, quemadmodum & Interpres habet, & Hebræa lectio.

Quod in eodem propē versu legitur in vulgata lectione, ἥτις πνεύμα σου εἰς τέλος, in Vaticano non leguntur haec verba, σου εἰς τέλος, neque in Hebræo. bene igitur Interpres conuertit haec, μὴ ἐπιλάθῃ ἥτις πνεύμα σου, ne obliuiscaris pauperum. In Complutensi leguntur etiam illa, σου εἰς τέλος.

Paulo post verf. 14. impressus habet, τὰ ὡς δουλοῦν ἡμῶν. sed in Vaticano legitur τὰ ὡς δουλοῦν ἡμῶν. quae verba Interpres conuertit, Et tradas eos. Complutensis habet, τὰ ὡς δουλοῦν ἡμῶν.

Item illud verf. 16. κύριος βασιλεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, in Vaticano legitur, κύριος βασιλεύσει εἰς τὸν αἰῶνα: quam lectionem secutus Interpres vertit, Dominus regnabit in aeternum. Ita legit & sanctus Augustinus.

Quod in extremo versu Psalms 10. legitur εὐθύτητα εἶδε, in Vaticano est εὐθύτητα εἶδε, quemadmodum & Interpres legit. Sic habet & Clemens Alexandrinus in Stromate v. 1. Sic & sanctus Augustinus, & Theodoritus. in Hebræo etiam habetur in numero singulari. In Complutensi legitur εὐθύτητα εἶδε.

PSAL. XI. verf. 2. lectio impressa habet ἐν καρδίᾳ ἐλάλησε κακὰ: in Vaticano legimus ἐν καρδίᾳ ἐλάλησαν. sic & Interpres habuit, sic & beatus Augustinus, & Theodoritus. in Complutensi legitur sicut in vulgato libro impresso.

Item verf. 3. in aliquibus libris impressis legitur, καὶ γλώσσαν μεγαλορρήμονα, in Vaticano legitur sine conjunctione illa καὶ, sicut & in Complutensi, in Hebræo, in sancto Augustino, & in vulgata nostra editione.

Paulo post verf. 4. τὰ χεῖλη ἡμῶν περὶ ἡμῶν ἔσται: in Vaticano legitur τὰ χεῖλη ἡμῶν περὶ ἡμῶν ἔσται. quam lectionem

ILLVSTRISS. D. SIRLETI S. R. E.
 CARDINALIS, ANNOTATIONES
 VARIARVM LECTIIONVM IN PSALMOS, AD
 SACRI BIBLIORVM APPARATVS
 INSTRVCTIONEM.

IN LIBRIS vulgatis inscrip-
 tio Psalms secundi est *Ψαλμὸς τῷ
 Δαβὶδ*, sed in exemplari Vaticanæ
 bibliothecæ nulla est inscriptio, ne-
 que apud Hilarium Pittauesem
 Episcopum, neque apud Ioannem
 Chrysostomum inuenimus inscrip-
 tum esse hunc Psalmum, quemadmodum neque Eu-
 sebius Cæsariensis habuit inscriptionem. Theodorus
 Cyri annotat Psalmum hunc ἀνωτέρωρον esse apud
 Hebræos. Conuenit cum his omnibus & beatus Augu-
 stinus. Melius igitur in Vaticano exemplari legitur si-
 ne inscriptione, quàm in Complutenfi in quo est in-
 scriptio *Ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ*.

Verf. 9. Quod legitur in vulgatis libris, *ὡς σκεῖν περα-
 μέως*, in Vaticano est, *ὡς σκεῖν περὶ μέως*: quam lectio-
 nem secutus Interpres vertit, *ut vas figuli*. Alij habent
 in numero multitudinis. Sed verior lectio est illa, *ὡς
 σκεῖν*, quippe quæ conuenit cum Hebræo, & cum no-
 stra vulgata editione. Sic legit beatus Hilarius, sanctus
 & grauis Doctor, quemadmodum & beatus Augusti-
 nus. In Complutenfi legitur *ὡς σκεῖν*, quam lectionem
 habuit Eusebius Cæsar. & Theodorus Cyri.

PSAL. III. verf. 5. quod legitur, *ἐγὼ δὲ κοιμήθην*, in
 Vaticano libro est, *ἐγὼ κοιμήθην*, quam lectionem se-
 cutus Interpres vertit: *ego dormiui*. Sic legit Eusebius
 Cæsar. & Theodorus Cyri. In Complutenfi legitur,
ἐγὼ δὲ κοιμήθην. sed melius in Vaticano exemplari
 quod non habet coniunctionem illam, *δὲ*, sicut neque
 in Hebræo legitur.

In eodem Psalmo vulgati libri habent *ἔξηρθε ἦν
 κύριος ἀντιλήψεταιί μου*. sed Vaticanus habet, *καὶ ἔξηρ-
 θε ἦν κύριος ἀντιλήψεταιί μου*, quæ lectio conuenit cum
 nostra vulgata editione, in qua legitur, *Et exurrexi, quo-
 niam Dominus suscepit me*. Complutenfis habet *ἔξη-
 ρθε ἦν κύριος ἀντιλήψεταιί μου*.

INSCRIPTIO quarti Psalms est in libris impres-
 sis, *εἰς τέλος ἐν ἕκτοισι Ψαλμοῖς τῷ Δαβὶδ*. Vaticanus no-
 ster habet, *εἰς τὸ τέλος ἐν Ψαλμοῖς ὡδὴ τῷ Δαβὶδ*: sic &
 Eusebius Cæs. in suis Comment. Theodorus legit *εἰς
 τὸ τέλος Ψαλμοῖς ὡδὴ τῷ Δαβὶδ*. hanc inscriptionē sequi-
 tur beatus Augustinus, vt apparet in quarti Psalms
 enarratione.

PSAL. V. verf. 4. legitur in Complutenfi *τὸ πρῶ-
 τόν σου καὶ ἐπὶ βίβη με*. in Vaticano exemplari *τὸ
 πρῶτον σου καὶ ἐπὶ βίβη με*. Sic habet & beatus
 Hieronymus in editione LXX. hanc lectionem secu-
 tus Interpres vertit, *Mane adstabo tibi & videbo*. Theo-
 dorus legit, *ἐπὶ βίβη με*, sed veriozem putamus lectio-
 nem *ἐπὶ βίβη με*, quæ & conuenit cum Hebræo.

Eod. Psal. verf. 9. quod habent vulgati libri *κατὰ
 ὄψιν ἐνώπιόν σου τὴν ὁδὸν μου*: in Vaticano legitur *κατὰ
 ὄψιν ἐνώπιόν μου τὴν ὁδὸν σου*. quam lectionem vt à
 LXX. Interpretibus editam approbat sanctus Hiero-
 nymus: Theodorus sequitur, & interpretatur *ἐνώπιόν
 σου τὴν ὁδὸν μου*, quemadmodum & Interpres videtur
 legisse, & sanctus Augustinus. Sic enim habet, *Dirige
 in conspectu tuo iter meum*. Complutenfis conuenit cum
 vulgata. In Vaticano libro legimus *ἐνώπιόν μου τὴν ὁδὸν
 σου*, quod conuenit cum Hebræo.

PSAL. VI. verf. 8. & 9. in vulgatis est *ἤκουσε κύριος*: in
 Vaticano *εἰσήκουσε κύριος*. Sic habet Theodorus Cyri:
 sic & Interpres habuit, itaque vertit, *Exaudiuit Dominus*.

Verf. 10: *Αἰχμωθεῖσιν καὶ ταπεινέσιν πάντες οἱ
 ἐχθροί*, In Vaticano legitur *Αἰχμωθεῖσιν καὶ ταπει-
 νέσιν σφόδρα πάντες οἱ ἐχθροί μου*. quam lectionem
 videtur secutus Interpres: itaque vertit, *Erubescant &
 conturbentur vehementer omnes inimici mei*. Sanctus Do-
 ctor Hieronymus factetur in editione vulgata nō habe-
 ri vocē illam *vehementer*, sed tamen ab omnibus Inter-
 pretibus versum fuisse *σφόδρα*, quod in Hebræo legitur.

PSAL. IX. verf. 7. in Complutenfi, & vulgata Græca
 lectione habetur, *ἀπόλετο τὸ μνημόσυνον ἰσθῦ*. sed in
 Vaticano exemplari legitur, *ἀπόλετο τὸ μνημόσυνον ἰσ-
 θῦ*. quam lectionem secutus est Interpres, & in He-
 bræo etiam habetur in numero multitudinis.

In eodem Psalmo verf. 9. vulgata editio Græca im-
 pressa habet, *ἐν δυνάμει ἐν θλίψει*. Sic & in Complu-
 tenfi legitur. Sed in Vaticano libro inuenimus ἐν δυνά-
 μει ἐν θλίψει. quam lectionem secutus Interpres ver-
 tit, *In opportunitatibus, in tribulatione*. In Hebræo etiam
 legitur in numero singulari.

Item verf. 15. quod legitur in libro impresso & Com-
 plutenfi *ἀγαλλιάσθε ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου*, In Vaticano
 est, *ἀγαλλιάσθε ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου*, quemadmodum
 & Interpres videtur legisse. Et in Hebræo habetur in
 numero singulari.

Item verf. 1. Psalms decimi secundum Hebræos, im-
 pressus liber habet, *ὕπερθε ἐν δυνάμει ἐν θλίψει*: sed
 in Vaticano est *ὕπερθε ἐν δυνάμει ἐν θλίψει*. quem-
 admodum & Interpres legit, & in Hebræo habetur.

In eodem verf. 12. impressus liber habet, *ἀνάστηθι
 κύριε ὁ θεός μου*. sic & Complutenfis. In Vaticano est
ἀνάστηθι κύριε ὁ θεός, quemadmodum & Interpres ha-
 bet, & Hebræa lectio.

Quod in eodem propè versu legitur in vulgata le-
 ctione, *ἦ ἡ πνίχτων σου εἰς τέλος*, In Vaticano non legun-
 tur hæc verba, *σὺ εἰς τέλος*, neque in Hebræo. bene
 igitur Interpres conuertit hæc, *μη ἐπιλαθῆ ἦ ἡ πνίχτων*.
 ne obliuiscaris pauperum. In Complutenfi leguntur
 etiam illa, *σὺ εἰς τέλος*.

Paulò post verf. 14. impressus habet, *τὸ πρῶτον σου
 καὶ ἐπὶ βίβη με*. sed in Vaticano legitur *τὸ πρῶτον σου
 καὶ ἐπὶ βίβη με*. quæ verba Interpres conuertit, *Et tradas eos*. Complutenfis
 habet, *τὸ πρῶτον σου καὶ ἐπὶ βίβη με*.

Item illud verf. 16. *κύριος βασιλεύσει εἰς τὸν αἰῶνα*, in
 Vaticano legitur, *κύριος βασιλεύσει εἰς τὸν αἰῶνα*: quam
 lectionem secutus Interpres vertit, *Dominus regnabit in
 æternum*. Ita legit & sanctus Augustinus.

Quo d in extremo versu Psalms 10. legitur *ὁ θεὸς
 εἶδεν*, in Vaticano est *ὁ θεὸς εἶδεν*, quemadmodum
 & Interpres legit. Sic habet & Clemens Alexandrinus
 in Stromate v. 1. Sic & sanctus Augustinus, & Theodo-
 ritus. in Hebræo etiam habetur in numero singulari.
 In Complutenfi legitur *ὁ θεὸς εἶδεν*.

PSAL. XI. verf. 2. lectio impressa habet *ἐν καρδίᾳ
 ἐλάλησε καρδιά*: in Vaticano legimus *ἐν καρδίᾳ ἐλάλησαν*.
 sic & Interpres habuit, sic & beatus Augustinus, &
 Theodorus. in Complutenfi legitur sicut in vulgato
 libro impresso.

Item verf. 3. in aliquibus libris impressis legitur, *καὶ
 γλώσσας μεγαλοβήμονα*, in Vaticano legitur sine con-
 iunctione illa *καὶ*, sicut & in Complutenfi, in Hebræo,
 in sancto Augustino, & in vulgata nostra editione.

Paulò post verf. 4. *τὰ χεῖλη ἡμῶν περὶ ἡμῶν ἔσται*: in Va-
 ticano legitur *τὰ χεῖλη ἡμῶν περὶ ἡμῶν ἔσται*. quam le-
 ctionem

ditionem secutus Interpres vertit, *Labia nostra à nobis sunt.* In Complutensi habetur, *παρ' ἡμῶν*, quemadmodum & beatus Augustinus videtur legisse. habet enim, *Labia nostra apud nos sunt.* Quæ lectio videtur etiam magis cum Hebræo convenire.

Prope finem vers. 8. legitur *καὶ εἰς τὸν αἰῶνα*, in Vaticano habetur sine conjunctione illa *καὶ*, sic & in Hebræo.

PSAL. XLII. vers. 3. impressus liber habet, *ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας καὶ νυκτὸς*, in Vaticano legitur *ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας*, quemadmodum & in Hebræo. Interpres sic legit.

PSAL. XLII. vers. 4. quod legitur, *οἱ ἐθελοντες τὸν λαόν μου*, in Vaticano habetur, *οἱ κατεβίοντες τὸν λαόν μου*. Ita videtur legisse & Interpres.

QUARTI DE CIMI Psalmsi inscriptio est in libris impressis, *εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ*, sed in Vaticano legitur tantum *ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ*, *Psalmus David*. Sic est & apud beatum Augustinum, & sanctum Hieronymum, neque in Hebræo quicquam amplius habetur.

PSAL. XLV. vers. 3. in libris impressis legitur *ἐθαυμάσωσιν ὁ κύριος σάββατα θελήματά αὐτοῦ*, in Vaticano autē est, *ἐθαυμάσωσιν πάντα τὰ θελήματά αὐτοῦ*, neq. in Hebræo legitur vox illa, *Dominus*, sic & Interpres habuit.

PSAL. XLV. vers. 2. οἱ ὀφθαλμοί μου ἰδέτωσαν εὐθύτητας, in impresso libro & Complutensi, sed in Vaticano legitur, *οἱ ὀφθαλμοί σου ἰδέτωσαν εὐθύτητας*. sic habuit Interpres, & est in Hebræo.

Item in vers. 8. *φύλαξόν με κύριε ὡς κόρυμβον*, in Vaticano legitur *φύλαξόν με ὡς κόρυμβον*, sic habuit Interpres, sic est & in Hebræo.

PSAL. XLVII. vers. 3. κέερα σωτηρίας μου καὶ ἀντιλήπωρ μου: in Vaticano legitur, *κέερα σωτηρίας μου, ἀντιλήπωρ μου*, neque in Hebræo est conjunctio *καὶ*.

Item vers. 9. quod in aliquibus impressis legitur *ἀνθρακας ἀνήφθησαν ἐπ' αὐτῷ*, in Vaticano & Complutensi melius habetur, *ἀνθρακας ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ*: sic habuit Interpres, & est in Hebræo.

Item vers. 15. *ἐξέπαυσε φρενὸς βέλῃ*, sic & Interpres legit, & in Hebræo habetur.

Item vers. 36. *καὶ ἔδωκάς μοι ὑπεραριστὸν σωτηρίας*, in Vaticano legitur, *καὶ ἔδωκάς μοι ὑπεραριστὸν σωτηρίας σου*: quam lectionem secutus est Interpres, & sic in Hebræo legitimus.

Vers. 47. *ὅτι κύριος καὶ διλογητὸς ὁ θεός*, in Vaticano legitur, *ὅτι κύριος καὶ διλογητὸς ὁ θεός μου*: quam lectionem secutus Interpres vertit, *Fuit Dominus, & benedixit Deus mens*.

Vers. 51. & vlt. *μεγαλιύωνται σωτηρίας βασιλείας αὐτῆς*, quæ lectio convenit cum editione Latina vulgata, & cum Hebræa.

PSAL. XLIX. vers. 6. legitur in libris impressis *καὶ ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν*, sed in Vaticano est, *καὶ ἐν ὀνόματι θεοῦ ἡμῶν*, sic habuit Interpres, & est in Hebræo.

PSAL. LXXI. vers. 12. *καὶ ἐστὶν ὁ βοῦθός μου*, in Vaticano ita est, *καὶ ἐστὶν ὁ βοῦθός μου*: quam lectionem secutus Interpres vertit, *non est qui adiuvet*; & in Hebræo tantum est.

Item illud vers. 24. *φοβηθήτω δὴ ἀπὸ αὐτῆς*, in Vaticano legitur, *φοβηθήτωσαν αὐτῶν*: in Complutensi, *φοβηθήτω δὴ αὐτῶν*. Interpres videtur legisse ut est in Vaticano.

Post verba illa vers. 26. *ὡς ὄψον σου ὁ ἑσπέραιός μου ἐν ἐκκλήσια μεγάλη*. Impressi libri habent, *ὡς ὄψον σου*, sed in Vaticano legitur post *ἐν ἐκκλήσια μεγάλη*, *ταῖς ἀρχαῖς μου δαπνῶσω, vota mea reddam*. quæ lectio videtur melior, quia convenit cum vulgata Latina, & Hebræa.

PSAL. LXXI. vers. 5. impressi habent, *καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκει*. Vaticanus verò, *καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκει*. quam lectionem secutus Interpres vertit, *Et calix meus inebrians*: eamque veriore esse affirmat beatus Hieronymus in epistola ad Suniam, & Fretelam. cum & LXX. & Hebræi, & omnes Interpretes sic habeant. In Complutensi verò legitur, *τὸ ποτήριόν σου, &c.*

PSAL. LXXI. vers. 6. quod in libris impressis legitur, *αὐτῆς ἡ ἡμέρα ζήτουσιν τὸν κύριον*, in Vaticano habetur, *αὐτῆς ἡ ἡμέρα ζήτουσιν αὐτὸν*. quæ lectio videtur melior, cum sit congruens vulgata nostra, & Hebræa.

PSAL. LXXI. vers. 2. post verba illa, *μὴ καταταραχθεῖτω*, impressi libri & Complutensis habent, *εἰς τὸν αἰῶνα*. sed Vaticanum exemplar non habet, neque vulgata editio, neque Hebræa.

In eodem Psalmo vers. 14. quod legitur *καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ τῷ δαυὶδ αὐτοῖς*, in Vaticano est, *καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ τῷ δαυὶδ αὐτοῖς*. quam lectionem secutus Interpres vertit, *Et testamentum ipsius, ut manifestetur illis*. Eandem sequitur beatus Augustinus in Commentariis, beatus Hieronymus secutus priorem vertit: *Et testamentum ipsius manifestabit illis*.

Inscriptio PSAL. LXXV. in libris impressis est *ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ*, sed in Vaticano hoc tantum legitur, *Δαβὶδ*, neque in Hebræo quicquam amplius.

PSAL. LXXVI. vers. 3. *ἐὰν δὲ ἐκζητήσῃ*: in Vaticano, & Complutensi legitur sine conjunctione illa *ἐὰν*, quæ lectio convenit cum vulgata.

In eodem vers. 4. *ἐκζητήσῃ*, in Vaticano *ταύτην ἐκζητήσῃ*. Ita videtur legisse Interpres, quamobrem vertit, *hanc requiram*.

Item illud vers. 4. *καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ*, in exemplari Vaticano legitur, *καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ*: quæ lectio convenit cum vulgata nostra Latina, & Hebræa. Sic legit & sanctus Doctor Hieronymus.

Vers. 6. qui legitur in libris impressis, *ἐκύκλωσα καὶ ἔδυσά ἐν τῇ σπηλαίᾳ αὐτοῦ θυσίαν αἰνεύσεως καὶ ἀλαλαγμῶν*, in Vaticano habetur sic, *ἐκύκλωσα καὶ ἔδυσά ἐν τῇ σπηλαίᾳ αὐτοῦ θυσίαν ἀλαλαγμῶν*: quam lectionem secutus Interpres vertit, *Circumi et immolavi in tabernaculo eius hostiam vociferationis*. Sic legit & sanctus Augustinus, nisi quod pro *hostiâ vociferationis* habet, *hostiam iubilationis*.

Paulò post vers. 8. vulgati libri habent, *σοὶ ἔειπεν ἡ καρδία μου, κύριον ζήτησα*: in Vaticano autem non leguntur verba illa, *κύριον ζήτησα*. quæ neque sunt in editione nostra vulgata, neque in Commentariis beati Augustini: convenit etiam Hebræa lectio.

PSAL. LXXVI. vers. 1. in quibusdam libris impressis post verba illa primi versus, *μὴ παρεσιωπήσῃς ἀπ' ἐμοῦ*, desunt hæc, *μήποτε παρεσιωπήσῃς ἀπ' ἐμοῦ*, in Complutensi non desunt, nisi hæc duæ voces ἀπ' ἐμοῦ. in Vaticano lectio est integra: ut etiam in Theodorito.

Sequens vers. *ἐσάμουσον κύριε τὸ φωνῆς*, in Vaticano legitur, *ἐσάμουσον τὸ φωνῆς*: quam lectionem veriore esse docet beatus Hieron. in his quæ scripsit ad Suniam & Fretelam. Ait enim additam esse vocem illam *κύριε*.

Eod. Psalmo vers. 3. quod legitur, *μὴ συνελκυσῆς με καὶ ἀμαρτωλῶν*: Vaticanum exemplar habet sic, *μὴ συνελκυσῆς με καὶ ἀμαρτωλῶν τῶν ψυχῶν μου*. hanc lectionem secutus est beatus Augustinus in Comment. Sed neq. Theodoritus, neq. alij, quos legerim, habent, nisi Vaticanus tantum liber: quod volui notare, ne quis cum pro eo, quod in vulgata legitur: *Ne simul trabas me cum peccatoribus*, in Commentariis sancti Augustini legit, *Ne simul trabas cum peccatoribus animam meam*, existimet temerè hoc dixisse sanctum Doctorem illum, cum etiam, ut diximus, in nonnullis exemplaribus Græcis lectio illa inveniatur, *μὴ συνελκυσῆς με καὶ ἀμαρτωλῶν τῶν ψυχῶν μου*.

INSCRIPTIO Psalmsi LXXIX. in libris impressis est, *ψαλμὸς ὁδῆς τῷ ἠγαπῶντι τὸν κύριον Δαβὶδ*: in Vaticano autem legitur, *εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς ὁδῆς τῷ ἠγαπῶντι τὸν κύριον Δαβὶδ*. Eandem inscriptionem habet Theodoritus in suis Commentariis: nisi quòd verba illa, *εἰς τὸ τέλος*, habet in sine inscriptionis. Eandem secutus est & sanctus Augustinus. Sic enim habet, *In finem Psalmus cantici dedicationis domus ipsi David*.

In eodem Psalmo vers. 8. vulgati libri habent, *ἀπέστρεψας δὴ τὸ πρόσωπόν σου*: in Vaticano legitur sine conjunctione illa *δὴ*, *ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου*: quam lectionem

lectionem secutus Interpres convertit, *Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus*. Eodem modo habet & sanctus Augustinus in suis Commentariis, neque in Hebræo legitur conjunctione aliqua.

PSAL. LXXX. vers. 5. Vulgati libri Græci habent, *ὅτι σὺ εἶ ὑπεραριστὸς μου κύριε*, in Vaticano habetur hoc tantum. *ὅτι σὺ εἶ ὑπεραριστὸς μου*. Sic & vulgata Latina editio, & beatus Augustinus legit in enarratione huius Psalmsi.

Eod. Psalmo vers. 9. quod legitur in vulgatis *ἐσυνελκυσάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν*, in Vaticano est, *ἐσυνελκυσάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν*. quam lectionem secutus Interpres vertit, *Nec conclusisti me in manibus inimici*: Sic & beatus Augustinus: nisi quòd pro *in manibus*, legit *in manus*.

PSAL. LXXXI. vers. 2. pro eo quod vulgata editio habet, *Nec est in spiritu eius dolus*: In libris Græcis impressis legitur, *ὅτι ἐστὶν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος*, *Nec est in ore eius dolus*: quam lectionem secutus est & beatus Augustinus: Verum LXX. Interpretes, & Theodoriti quinta & sexta editio, & Aquila & ipsum Hebraicum in spiritu eius habent, ut sanctus Hieronymus annotavit in his quæ scripsit ad Suniam, & Fretelam. Vera igitur lectio Græca est, *ὅτι ἐστὶν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος*. quam secutus Interpres vertit, *Nec est in spiritu eius dolus*. Ita legit beatus Ambrosius in libro IX. de Penitentia cap. v. & de Noë cap. LXX.

PSAL. LXXXI. vers. 3. Vaticanus liber habet, *καλῶς ψάλατε ἐν ἀλαλαγμοῖς*: pro quo in vulgatis libris legitur, *καλῶς ψάλατε αὐτῶν ἐν ἀλαλαγμοῖς*, convenit cum Hebræo: sed Interpres legit *καλῶς ψάλατε αὐτῶν ἐν ἀλαλαγμοῖς*.

In eodem Psalmo vers. 5. vulgata editio habet *ἀγαπῶν ἐλεημοσύνην καὶ κλεῖον ὁ κύριος*, sed in Vaticano legitur *ἀγαπῶν ἐλεημοσύνην καὶ κλεῖον*. quam lectionem secutus Interpres vertit, *Diligit misericordiam, & indicium*: neque in Hebræo est amplius. Sic legit & sanctus Doctor Augustinus.

Item illud vers. 20. *ὃ δὲ ψυχὴ ἡμῶν*, in Vaticano legitur, *ὃ δὲ ψυχὴ ἡμῶν*, neque in Hebræo est amplius. hanc lectionem secutus Interpres vertit, *Anima nostra, &c.* sic legit & beatus Augustinus.

In extremo vers. eiusdem Psalmsi legitur *ἤρῳτο κύριε τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς*. At in Vaticano exemplaria eadem verba leguntur hoc ordine, *ἤρῳτο τὸ ἔλεός σου κύριε ἐφ' ἡμᾶς*. quam lectionem secutus Interpres vertit, *Fiat misericordia tua Domine super nos*. Eodem ordine verborum legitur hic versus & in Hebræo.

PSAL. LXXXIII. vers. 5. quod legitur in vulgatis libris *ἐκ περισσῶν τῶν θλίψεων μου*. in Vaticano habetur, *ἐκ περισσῶν τῶν παροργισμῶν μου*: sed Interpres legit, *ἐκ περισσῶν τῶν θλίψεων μου*. Itaque vertit, *Ex omnibus tribulationibus meis*.

INSCRIPTIO Psalmsi LXXXIII. in vulgatis libris est, *ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ*: sed in Vaticano est *τῶν Δαβὶδ*, neque in Hebræo est amplius.

In eodem Psalmo vers. 11. legitur in Græcis vulgatis, *ἀναστάντες μοι μάρτυρες*, in Vaticano autem, *ἀναστάντες μάρτυρες*: quam lectionem secutus Interpres vertit, *Surgentes testes*. Convenit lectio Vaticani libri cum Hebræo. Eodem modo legit & sanctus Augustinus in Commentariis.

In eodem Psalmo vers. 20. *καὶ ἐπ' ὄργην δόλοισι διελογίζοντο*: sed Vaticanus liber habet, *καὶ ἐπ' ὄργην τῆς γῆς δόλοισι διελογίζοντο*. Sed Interpres legit, ut est in Vaticano. itaque vertit, *In iracundia terre dolos cogitabam*: Sic legisse videtur & Theodoritus.

Item vers. 24. quod legitur, *κεῖνον με κύριε καὶ τῶν δικαιοσύνην σου*, in Vaticano est, *κεῖνον με καὶ τὴν δικαιοσύνην σου*: quam lectionem habet Hebræa & vulgata nostra editio.

INSCRIPTIO Psalmsi LXXXV. in libris Græcis vulgatis est, *εἰς τὸ τέλος τῶν πνευμάτων καὶ ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ*, in Vaticano

eadem est, nisi quod pro *τῶν πνευμάτων* legitur *τῶν δούλων*. INSCRIPTIO Psalmsi LXXXVI. in vulgatis est, *ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ*, sed in Vaticano tantum legitur, *τῶν Δαβὶδ*, neque amplius est in Hebræo.

Pro eo quod in eodem Psalmo vers. 4. legitur in Græcis impressis, *δοῦναι σοὶ τὰ αἰτήματά*, Vaticanus codex habet *δώσει σοὶ τὰ αἰτήματά*. quam lectionem secutus est & Interpres Latinus.

Item quod legitur vers. 7. *ἐν ἀνθρώπῳ ποιούῃ παροργισμῶν*, in Vaticano est, *ἐν ἀνθρώπῳ ποιούῃ παροργισμῶν*.

In eodem vers. 23. legitur, *καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ διελάσσει σφόδρα*, in Vaticano habetur, *καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ διελάσσει*. quæ lectionem secutus Interpres vertit, *Et viam eius voluit*.

Item in vulgatis Græcis vers. 24. habetur, *κύριος ἀντιπέσει χεῖρα αὐτοῦ*. sed in Vaticano legitur *κύριος ἀντιπέσει χεῖρα αὐτοῦ*: quam lectionem sequens Latinus Interpres vertit, *Dominus supponit manum suam*.

In eodem vers. 26. legitur, *ἐλεύει καὶ δαυείλει ὁ δίκαιος*: in Vaticano habetur, *ἐλεύει καὶ δαυείλει*: quæ lectio convenit cum vulgata editione.

PSAL. LXXXVI. vers. 21. prope finem, quod legitur, *οἱ ἀντιποδιδόντες κροῖ*: in Vaticano est, *οἱ ἀντιποδιδόντες κροῖ*: quæ lectio convenit cum editione vulgata Latina.

PSAL. LXXXVII. vers. 11. vulgata lectio Græca habet, *καὶ τὸ πνεῦμα ἰχθύος*: sed Vaticanus codex, *καὶ τὸ πνεῦμα ἰχθύος*. Sic & Interpres Latinus habuit.

Sequens vers. 12. habet; *πλὴν μᾶλλον παρ' ἀνθρώπων*, in Vaticano legitur, *πλὴν μᾶλλον παρ' ἀνθρώπων ταπεινῶνται*. quæ lectio convenit cum editione Latina vulgata.

PSAL. LXXXIX. vers. 7. vulgata lectio Græca continet, *ὀλοκαυτωμένα καὶ περὶ ἀμαρτίας ἐκζητήσας*: sed Vaticanus codex, *ὀλοκαυτωμένα καὶ περὶ ἀμαρτίας ἐκζητήσας*: quam lectionem secutus Interpres Latinus vertit *holocaustum, & pro peccato non postulasti*. In epistola verò ad Hebræos cap. 10. vers. 6. Paulus Apostolus habet *holocausta*.

PSAL. XL. vers. 4. vulgata lectio Græca est, *κύριος βοήθησεν*, Vaticanus verò liber habet, *κύριος βοήθησεν*. Sic & Interpres Latinus habuit: itaque vertit, *Dominus opem ferat*.

In eodem legitur vers. 7. in vulgatis, *καὶ εἰσπορεύετο τὸ ἰδὲν*: sed in Vaticano habetur, *καὶ εἰ εἰσπορεύετο τὸ ἰδὲν*. quam lectionem secutus Interpres vertit, *Et si ingrediebatur, ut videret*. quæ lectio verior est, & convenit cum Hebræo.

PSALM. XLIII. vers. 2. vulgata lectio est, *καὶ εἰ σπέρμα ἡμῶν*: in Vaticano est, *οἱ πατέρες ἡμῶν*: quod etiam in Hebræo legitur sine conjunctione.

Item illud vers. 10. *ἐν ἐξελύσει ὁ θεός ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν*: in Vaticano legitur, *ἐν ἐξελύσει ἐν ταῖς δυνάμεσιν ἡμῶν*. Vocem illam ὁ θεός neque in Græcis emendationibus, neque in Hebræo legitimus. beatus etiam Hieronymus in his, quæ scripsit, ad Suniam & Fretelam, asserit hoc loco superfluum esse. At beatus Augustinus videtur legisse, ut nunc habetur in vulgatis libris Græcis.

In eodem Psalmo vers. 13. legitur in Complutensi, & aliis vulgatis libris Græcis, *καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἐν ταῖς ἀλλήλαγμοῖς*: sed in Vaticano, *καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἐν ταῖς ἀλλήλαγμοῖς*: quam lectionem secutus Interpres vertit, *Et non fuit multitudo in commutationibus*. Corruptè autem legitur, *ἀλλήλαγμοῖς*, cum sit legendum *ἀλλήλαγμοῖς*: beatus Augustinus legit, & interpretatur, *ἐν ταῖς ἀλλήλαγμοῖς*, hoc est, in iubilationibus; sed verior lectio est, *ἐν ταῖς ἀλλήλαγμοῖς*.

PSAL. XLIII. vers. 12. & 13. quod legitur, *καὶ ἀποσκευάσῃς αὐτῶν, καὶ συγῆθη τύσου*, in aliis manuscriptis Græcis habetur his verbis: *ἀποσκευάσῃς αὐτῶν, καὶ συγῆθη τύσου ἐν δόξαις*. Ita vertisse LXX. Interpretes

testis est Theodoritis. Hanc lectionem secutus beatus Augustinus legit, Adorabunt eum filia Tyri in muneribus.

In eodem Psalmo vers. 17. vulgata lectio habet, ἐξέ- νηθησαν ἱσὶ σου: sed Vaticana ἐξένηθησαν σοι ἱσὶ. quam secutus Interpres Latinus vertit, Nati sunt tibi filij. sic legit & beatus Augustinus.

Item illud vers. 18. μνησθήσονται τὰ ὀνόματός σου: in aliis legitur μνησθήσονται τὸ ὄνοματός σου. Priorem lectionem sequitur Hieronymus, in his quæ scripsit ad Principium virginem; posteriorem Augustinus in Commentariis.

PSALM. XLV. vers. 6. καὶ ἐσάλυθῆσεται, in Vaticano legitur, ἐσάλυθῆσεται. In Hebræo etiam legitur sine coniunctione. sic & in Commentariis sancti Augustini.

Paulo post vers. 7. vulgati libri habent, ἔδωκε φωνὴ αὐτοῦ ὁ ὕμνος. sed Vaticanus, ἔδωκε φωνὴ αὐτοῦ: quæ lectio verior est, congruens cum Hebræo, & cum nostra vulgata.

Paulo post vers. 9. in vulgatis Græcis, δὴν τε καὶ ἴδεν. in Vaticano, δὴν τε ἴδεν: neque in Hebræo legitur cum coniunctione. Item illud, τὰ ἔργα τῆς θεοῦ: in Vaticano est, τὰ ἔργα τῆς κυρίου. quam lectionem secutus est Interpres Latinus, & sanctus Augustinus.

PSALM. XLVII. vers. 10. vulgata lectio Græca habet, ἐν μέσῳ τῆς λαοῦ σου. sed Vaticanus codex, ἐν μέσῳ τῆς νεφύ σου. quam lectionem secutus Interpres vertit, In medio templi tui. Priorem lectionem sequitur sanctus Augustinus in huius Psalmi enarratione. Verum sanctus Hieronymus scribens ad Suniam & Fretellam, probat veram lectionem esse ἐν μέσῳ τῆς νεφύ σου: Complutensis habet ἐν μέσῳ τῆς λαοῦ σου.

PSALM. XLVIII. vers. 15. vulgati libri habent, ἐν τῆς δόξης αὐτῶν ἐξορίσθησαν: Vaticanus verò, ἐν τῆς δόξης αὐτῶν sine verbo illo ἐξορίσθησαν: neque Augustinus habuit, neque Theodoritus in libris emendatis.

Vers. 21. & vlt. Psalmi legitur in libris vulgatis, καὶ ἀνθροπος ἐν μυστῶν: sed in Vaticano habetur, ἀνθροπος ἐν μυστῶν. quam lectionem veriolem esse docet beatus Hieronymus: quo loco ad Suniam & Fretellam scribens, ait. Sciendum quòd iste versiculus, Homo cum in honore esset, bis in hoc Psalmo sit, & in priori additam habeat & coniunctionem, in fine non habeat. hæc sanctus & illustris Doctor Hieronymus. beatus etiam Augustinus legit sine coniunctione.

PSALM. XLIX. vers. 7. quod legitur in libris vulgatis, ἀκουσον λαός μου καὶ λαλήσω σοι: In Vaticano exemplari est, ἀκουσον λαός μου καὶ λαλήσω σοι. liber Complutensis habet vt Vaticanus. quæ lectionem sequitur Interpres.

In eodem Psalmo vers. 10. vulgati libri habent τὰ θη- ελα τῶ ἀρχῶν. ita & Complutensis. sed in Vaticano legitur τὰ θηελα τῶ θρυμῶν. quam lectionem testatur Euthymius se vidisse in nonnullis exemplaribus. hanc & Interpres secutus vertit, sylvarum.

In eodem Psalmo vers. 15. quod vulgati libri habent, ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως σου: in Vaticano legitur, ἐν ἡμέ- ρᾳ θλίψεως. sic & Interpres habuit, neque in Hebræo est aliquid amplius. sanctus Augustinus legit, In die tribulationis tue. Sic & in Complutensi legitur.

Item illud vers. 18: καὶ μετὰ μοιχῶν: in Vaticano legitur, καὶ μετὰ μοιχῶν. quam lectionem secutus Interpres vertit, Et cum adulteris: in Complutensi habetur, καὶ μετὰ μοιχῶν. sed verior illa est, καὶ μετὰ μοιχῶν: nam & in Hebræo legitur in numero multitudinis. Sanctus Augustinus legit, Et cum adulteris. Euthymius Monachus secutus est alteram illam lectionem καὶ μοιχῶν.

In eodem Psalmo vers. 21. in vulgatis legitur, ὡς ἔμα- ρησάν καὶ ἐσώσωσάν σου τὰς ἀμαρτίας σου. in Vaticano habetur, ὡς ἔμαρησάν καὶ ἐσώσωσάν σου. quam lectionem habuit Interpres, & beatus Augustinus. Verba verò illa τὰς ἀμαρτίας σε puto notata esse pro glossate, & posita irrepsisse in contextum verborum: cum vera le-

ctio sit ὡς ἔμαρησάν καὶ ἐσώσωσάν σου. Et tamen in Complutensi, in Euthymio, & aliis coronidem hanc impressam legitimus.

In extremo versu eiusdem Psalmi legitur in vulgatis, δέξω ἀντὶ τῶ σωτήριον μου: sed in Vaticano exemplari est, δέξω ἀντὶ τῶ σωτήριον τῆς θεοῦ. quod & Interpres vulgatus sic habuit: itaque vertit, Ostendam illi salutarem Dei. Ad eundem modum legit sanctus Augustinus. Hanc lectionem puto veriolem esse: cum & in vltimo Vaticano exemplari legatur, & conueniat cum Hebræo. Theodoritus Cyri legit, δέξω ἀντὶ τῶ σωτήριον τῆς θεοῦ μου.

INSCRIPTIO Psalmi quinquagesimi habet in libris Græcis vulgatis, ἡνίκα εἰσῆλθε πρὸς βηροσβὴ τῶν γυναικῶν ἑλίου. Vaticanus codex non habet verba hæc: τῶν γυναικῶν ἑλίου, neque in Hebræo sunt, neque in enarratione sancti Doctoris Augustini.

Quod vulgati libri habent vers. 13. καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον, in Vaticano legitur, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιόν σου. quo ordine & in Hebræo scriptum inuenimus.

PSALM. LI. vers. 4. quod vulgata lectio Græca habet, ζυεὶν ἡκουηδύον, in Vaticano legitur, ζυεὶν ἐξηκουηδύον.

Item quod sequitur paulo post ἡγάπησας πάντα ῥή- ματα, in Vaticano est, ἡγάπησας πάντα τὰ ῥήματα.

PSALM. LI. vers. 5. quod in vulgatis legitur, οἱ κρατερόντες τὸν λαόν μου ἐν βράσῃ ἀπύου: Vaticanus liber habet, οἱ κρατερόντες τὸν λαόν μου βράσει ἀπύου.

Item illud, τὸν κύριον ἐκ ἐπικραλίσαντο: in Vaticano legitur, τὸν θεόν ἐκ ἐπικραλίσαντο. quam lectionem puto veriolem, quia conuenit cum Hebræo; quam & Interpres noster habuit: ac propterea vertit, Deum non irriserunt. Eandem secutus est & beatus Augustinus in Commentariis.

PSALM. LI. titulus, in vulgatis legitur, εἰς τὸ τέλος ἐν ὑμνοῖς συναγωγῆς τῆς Δαβὶδ. sed in Vaticano est, εἰς τὸ τέλος ἐν ὑμνοῖς συναγωγῆς τῆς Δαβὶδ: quæ lectio conuenit cum Hebræo; quam & sanctus Augustinus secutus est: sic enim habet, In finem in hymnis intellectus ipsi David. Eodem modo Theodoritus & Euthymius.

Eodem Psalmo vers. 9. quod legitur in vulgatis, περὶ σελήνῳ τὸν θεόν τὸν σωζόντα: in Vaticano est, περὶ σελήνῳ τῶ σωζόντα. quam lectionem secutus Interpres vertit, Exspectabam eum qui saluum me facit. Eandem habet & sanctus Augustinus in Commentariis, nisi quòd pro facit, habet faceret: Sic enim ait, Expectabam eum qui saluum me faceret. in Complutensi legitur vt in vulgatis Græcis libris.

In eodem Psalmo vers. 10. impressi libri habent, κρα- τερόντισον κύριε καὶ κρατεράει: in Vaticano legitur sine coniunctione illa καὶ, quæ neque in Hebræo est. & videtur verior lectio si legitur ἀσυνδύτως.

Item vers. 11. quod legitur, καὶ ἀνομία καὶ κόπος, in Vaticano habetur, ἀνομία καὶ κόπος: quod & Interpres sic legit, & beatus Augustinus, Complutensis, Theodoritus, & Euthymius habent, καὶ ἀνομία καὶ κόπος: sed puto melius legi sine coniunctione priore.

In eodem Psalmo vers. 17. vulgata lectio Græca habet, καὶ ὁ κύριος εἰσῆκουσέ μου: sed in Vaticano legitur, καὶ ὁ κύριος ἔσωσέ με. hanc lectionem secutus Interpres vertit, Et Dominus saluauit me, quæ conuenit cum Hebræo; licet beatus Augustinus habeat, Et Dominus ex- audivit me: nimirum quod in multis exemplaribus legitur, καὶ ὁ κύριος εἰσῆκουσέ μου: & ipse secutus est Theodoritus, & Euthymius monachus.

Est in eodem vers. 22. iuxta vulgatos libros, ἡγάσαν αἱ καρδίαι αὐτῶν: sed in Vaticano legitur ἡγάσαν ἡ καρδία αὐτῶν. hanc lectionem secutus Interpres vertit, Arrogantiam cor illius. Eandem habuit & sanctus Augustinus. quæ conuenit etiam cū Hebræo. Complutensis habet ἡγάσαν αἱ καρδίαι αὐτῶν. Eodē modo legit Theodor. & Euthym.

Item quod sequitur vers. 22. ἡσπασμένησαν οἱ λόγοι αὐτῶν: in Vaticano legitur ἡσπασμένησαν οἱ λόγοι αὐτῶν. Sic legit &

legit & Interpres: nam habet, Molliti sunt sermones eius. Ita & sanctus Augustinus. sed Theodoritus, Euthymius, & Complutensis habent αὐτῶν. sed puto melius legi αὐτῶν, quia conuenit cum Hebræo, cum vulgata editione, & cum sancto Doctore Augustino.

In vers. 24. & vlt. legitur, ἐγὼ δὲ κύριε ἐλάτῳ ἐπὶ σέ: sed in Vaticano, ἐγὼ δὲ ἐλάτῳ ἐπὶ σέ: quæ lectio conuenit cum vulgata Latina, & cum Hebræa. sanctus Augustinus secutus est priorem lectionem.

PSALM. LV. vers. 3. & 4. quod vulgata lectio habet, κατ' ἕλκει ἡμέρας ἐ φεβηθήσομαι, legendū esse, κατ' ἕλκει ἡμέρας φεβηθήσομαι, affirmat beatus Hieronymus in his quæ scripsit ad Suniam & Fretellam, quo loco dicit additam esse negationem illam ε. Eius autem verba sunt. Dicitis in Græco vos inuenisse, ἐπὶ πολλοὶ πολε- μιώτες με, κατ' ἕλκει ἡμέρας ἐ φεβηθήσομαι, id est non timebo, quod additum est: & est ordo; Quoniā multi dimicant aduerfum me, idcirco ego ab altitudine dici timebo, hoc est, non bellantes aduerfum me, sed tuum excelsum timebo lumen. Ex his beati Hieronymi verbis aperte intelligimus, Lxx. Interpretis vertisse φεβηθήσομαι sine negatione. quam lectionem retinuit Interpres noster vulgatus, neque in Hebræo legitur hic versus cum negatione, neque apud sanctum Augustinum, nisi quod videtur legisse φεβηθήσομαι pro φεβηθήσομαι. Mirum tamen videtur quòd in Theodorito, Euthymio, & Complutensi legatur ἐ φεβηθήσομαι, & vix in vno Hieronymo inueniatur vera lectio, quam & Interpres secutus est. Non deest Græcus codex, qui habet, ἐπὶ πολλοὶ οἱ πολεμιώτες με, φεβηθήσομαι. ἐγὼ δὲ ἐπὶ σέ ἐλάτῳ. hanc lectionem secutus est beatus Augustinus, vt ex eius enarratione in hunc Psalmum cognosci potest.

In eodem Psalmo vers. 8. legitur ὑπέρ τῆς μηδυνὸς ὄσος αὐτῆς: sed emendatores libri habent, ὑπὲρ τῆς μηδυνὸς σάσεως αὐτῆς. Ita legit Interpres: itaque vertit, pro nihilo saluos facies illos. Sic vertit & beatus Hieronymus ex Lxx. & sanctus Augustinus in Commentariis, & multis annis antea Anobius & Hilarius. Theodoritus & Euthymius legunt & interpretantur, ὑπὲρ τῆς μηδυνὸς ὄσος αὐτῆς. Complutensis habet σάσεως αὐτῆς. puto detracto σ ex σάσεως factum esse ὄσος propter collisionem alterius sc præcedentis dictionis μηδυνὸς.

Vers. 14. & vlt. iuxta vulgatos libros legitur, διαρε- σήσω ἐνώπιον κυρίου: sed Vaticanus habet, διαρεσῶμαι, quod Interpres vertit, vt placeam. Ita enim commodè verti solent, ἀπαρηματα. si legisset διαρεσῶμαι, reddidisset placebo. Theodoritus, Euthymius, & Complutensis habent, διαρεσῶμαι.

PSALM. LVI. vers. 8. legitur, εἶσομαι καὶ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου: in Vaticano habentur hæc verba, εἶσομαι καὶ ψαλῶ. Ita legit Interpres: nam vertit, Cantabo, & psallam dicam. Et beatus Augustinus legit in sua enarratione Cantabo, & psallam. verba illa ἐν τῇ δόξῃ μου, putamus addita esse huic loco ex Psalmo CVII.

PSALM. LVII. vers. 9. vulgati libri Græci habent, ἔπεισε πύρ ἐπ' αὐτῆς: in Vaticano tantum legitur, ἔπεισε πύρ. illud autem ἐπ' αὐτῆς additum esse opinor: cum neque vulgata editio habeat, neque Vaticanam nisi reuulsatis exemplar, neque sanctus Augustinus.

PSALM. LVIII. vers. 7. iuxta vulgatos libros legitur, ἰδὲ αὐτοὶ σαποθῆζον: Vaticanus verò habet, ἰδὲ σαποθῆζον. ita & Interpres noster legit: quam ob rem vertit, Ecce loquentur.

In eodem Psalmo vers. 12. impressi libri habent, μήποτε ἐπιλάθων) τῆ νόμου σου: sed in Vaticano legitur, μήποτε ἐπιλάθων) τῆ λαῖ μου. Ita & Interpres legit: quare & vertit, Ne forte obliuiscantur populi mei. sanctus Augustinus legit, Nequando obliuiscantur legis tue: nimirum secutus est lectionem illam, μήποτε ἐπιλάθων) τῆ νόμου σου, quemadmodum Theodoritus, & Euthymius. Veriolem autem lectionem esse, μήποτε ἐπιλάθωνται τῆ λαοῦ

μου, affirmat sanctus Hieronymus in his quæ scripsit ad ad Suniam & Fretellam: quo loco asserit à Lxx. Interpretibus, & à se ita verbum esse. Corrupte igitur legitur, τῆ νόμου σου, pro τῆ λαῖ μου.

PSALM. LX. titulus iuxta vulgatos libros legitur, εἰς τὸ τέλος ἐν ὑμνοῖς τῆς Δαβὶδ ψαλμός: sed in Vaticano habetur, εἰς τὸ τέλος ἐν ὑμνοῖς τῆς Δαβὶδ. hunc titulum sic habet B. Augustinus; nam sic legit, In finem in hymnis ipsi David. neque in Hebræo est quicquam amplius.

PSALM. LXI. vers. 2. vulgati libri habent, παρ' αὐτῶν γὰρ τὸ σωτήριον μου: sed in Vaticano legitur, παρ' αὐτῶν γὰρ τὸ σωτήριον μου. hanc lectionem habuit Interpres: itaq. vertit, ab ipso enim salutare mentis: ad eundem modum legit Augustinus. Complutensis habet παρ' αὐτῶν. lectio illa παρ' αὐτῶν conuenit cum Hebræo.

In eodem Psalmo vers. 9. habent vulgati codices, ἐλπίζετε ἐπ' αὐτὸν πᾶσι συναγωγῆ λαῶν: sed in Vaticano legitur, ἐλπίζετε ἐπ' αὐτὸν πᾶσι συναγωγῆ λαῶν: quæ lectionem secutus Interpres vertit, Sperate in eo omnis congregatio populi. Eandem habuit & sanctus Augustinus. sic enim legit, Sperate in eo omne concilium plebis. In Hebræo non legitur in numero multitudinis, sed in singulari. Itaq. bene habet nostra Latina editio vulgata, populi, & non populorum.

Item vers. 9. quod sequitur, ἐμ χεῖρα ἐνώπιον αὐτῶν τῶν καρδίας ὑμῶν, ἐπὶ ὁ θεὸς βοηθὸς ὑμῶν: Vaticanus habet hæc omnia præter coniunctionem illam ἐπ, quam neque Interpres noster habuit: sic enim vertit, Effundite coram illo corda vestra, Deus adiutor noster. Ita legit & sanctus Doctor Augustinus. libri Græci vulgati habent illud ἐπ.

Item in eodem vers. 11. καὶ ἐπὶ ἀρπαγμα μὴ ἐπιποθεῖ- τε: at in Vaticano, καὶ ἐπὶ ἀρπαγμα μὴ ἐπιποθεῖτε. Ita legit Interpres: quam ob rem vertit, Rapinas nolite concupiscere. Sanctus Augustinus secutus est priorem lectionem.

PSALM. LXII. titulus in libris Græcis partim legitur, ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰερουσαλῆμ, partim, ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰερουσαλῆμ. priorem lectionem habet Complutensis, & beatus Hieronymus; posteriorem sanctus Augustinus. Euthymius testatur veramque lectionem in exemplaribus Græcis inueniri: sed in Hebræo legitur, in deserto Iudææ.

In eodem Psalmo vers. 2. vulgata lectio est, ἐδύνησέ σε ἡ ψυχὴ μου: sed Vaticanus habet, ἐδύνησέ σοι ἡ ψυχὴ μου. quam lectionem veriolem esse, testis est sanctus Doctor Hieronymus, in his quæ scripsit ad Suniam & Fretellam: Hanc & beatus Augustinus secutus legit, Sitiuit tibi anima mea.

Est in eodem, vers. 6. καὶ χεῖλη ἀγαλλιᾶσθαι αἰνέσει τὸ στόμα μου: sed in Vaticano est, καὶ χεῖλη ἀγαλλιᾶσθαι αἰνέσει τὸ στόμα μου: & certè cōgruentius videtur legi sic, vt χεῖλη sit casus tertius, non quartus. hanc lectionem secutus Interpres videtur, nisi quod pro labio exultationis, vertit, labijs exultationis.

Item illud vers. 9. ἐμὲ δὲ ἀνταλέστο: in Vaticano legitur sine coniunctione illa δὲ, quam neq. Interpres habuit, neque sanctus Augustinus. Euthymius, & alij Græci legunt verbum hunc cum coniunctione illa quam diximus.

PSALM. LXIII. titulus in libris plerisque Græcis est, εἰς τὸ τέλος ψαλμός ᾠδῆς τῆς Δαβὶδ, ᾠδὴ Ἱερεμίου καὶ Ἰε- ρουσαλῆμ λαοῦ τῆς παροικίας ὅτε ἐμελλον εὐποροῦσθαι: in Vaticano non legitur nisi hoc tantum, εἰς τὸ τέλος ψαλμός ᾠδῆς τῆς Δαβὶδ, neque quicquam amplius habet Hebraica lectio. Sanctus Augustinus legit vt Euthymius, & alij plerique Græci habent.

In eodem Psalmo vers. 8. post verba illa ἡγχοῖς κυμάτων αὐτῆς: vulgati libri habent, τίς ὑπόσθη; sed Vaticanus non habet, quæ lectio verior est, cum beatus Hieronymus affirmet additum esse illud τίς ὑπόσθη; hoc est, quis sustinebit: itaque superfluum hoc esse dicit. beatus Augustinus legit, quis sufferret. Ex quo ap-

paret secutum fuisse lectionem illam *τίς ἄσποστος*.
 Post aliquot versūs vers. 10. & 11. ibidē legitur iuxta
 vulgatos libros, *ἔτις ἢ ἐποίμασθα τὰς*, &c. sed in Vaticano
 est, *ἔτις ἢ ἐποίμασθα τὰς* &c. hanc lectionem secutus
 beatus Augustinus, ait, *Ita est preparatio tua*. Lege quæ
 scripsit sanctus Hieronymus ad Suniam & Fretellam.

PSAL. LXV. vers. 2. vulgata lectio est, *ἀλαλάξατε*
τῷ κυρίῳ: in Vaticano legitur, *ἀλαλάξατε τῷ θεῷ*. Ita &
 Interpres habuit. quare vertit, *Inbilate Deo*. Ita legit
 & sanctus Augustinus, & convenit lectio hæc cum He-
 bræo. Theodoritus, Euthymius, & Complutenſis ha-
 bent, *τῷ κυρίῳ*: sed melius legitur *τῷ θεῷ*, quemadmo-
 dum in Vaticano exemplari vetustissimo habetur; & in
 vulgata editione nostra Latina. Ita etiam legit S. Hila-
 rius, licet testetur in Græcis esse *ἀλαλάξατε τῷ κυρίῳ*.

Paulò post vers. 4. Græci libri habent, *ψαλάττωσαν*
δὴ τῷ δόματί σου ὁ κύριος: sed in Vaticano legitur hoc tan-
 tum, *ψαλάττωσαν δὴ τῷ δόματί σου*. Ita legit & Interpres
 noster, & sanctus Augustinus, atque ante illum Hila-
 rius. vocem illam *ψαλάττωσαν* puto additam; licet inueniatur
 in Theodorito, Euthymio, & Complutenſi.

In eodem Psalmo, vers. 15. in plerisque Græcis, tam
 scriptis quàm impressis, legitur *κύριος θυμιάματος*, & κλειδῶν.
 at beatus Hieronymus in his quæ scripsit ad Suniam
 & Fretellam, asserit scriptum inueniri, *κύριος θυμιάματος*
καὶ κλειδῶν, sed malè. veram enim lectionem esse, *κύριος*
θυμιάματος & κλειδῶν. Et tamen Theodor. Euthym. Com-
 plutenſis, & omnes Græci, quos ego legerim, habent
κύριος θυμιάματος καὶ κλειδῶν. Et ex nostris Latinis Hila-
 rius, & Augustinus. Editio nostra vulgata Latina ve-
 ram illam habet lectionem, quam probat sanctus Hiero-
 nymsus, quæ & convenit cum Hebræo.

In eodem versu tam scripti quàm impressi Græci
 habent, *ἀνοίστα σὺ βόας*: in nostro emendatiore legitur
προΐστα σὺ βόας. Lectio hæc convenit cum Hebræo, sed
 priorem illam secutus Interpres vertit, *Offeram tibi bo-
 ves*: quam in omnibus non exemplaribus solum, sed
 etiam Interpretibus inuenire licet. Verbum autem il-
 lud *προΐστα*, non mirum si à Græcis versum est *ἀνοίστα*.
 Nam solet poni verbum *προΐεν* pro sacrificare & offer-
 re, etiam in diuinis literis, quemadmodum & Facere
 apud Latinos scriptores.

In sequenti versu legitur, *καὶ διηγέσομαι ἐμὴν σπένδα*
οὐ φροσύνην: Vaticanus non habet vocem illam *ἐμὴν*.
 Convenit cum Hebræo, & cum editione nostra vul-
 gata, licet sanctus Hilarius habeat; sed beati Augu-
 stini enarratio non habet.

Item illud, vers. 18. *μὴ εἰσπνεύσῃ μοι κύριος*, toti-
 dem verbis legitur in Vaticano, excepta voce illa *μου*,
 quam neque Interpres habuit in suo exemplari: ne-
 que sanctus Augustinus. Convenit etiam cū Hebræo.

Mox sequitur *ὁ κύριος εἰσπνεύσῃ μοι ὁ θεός*, Inter-
 pres noster legit; *ὁ κύριος εἰσπνεύσῃ μοι ὁ θεός*. itaque
 vertit, *Propterea exaudivit Deus*. Vocera autem illam
μου superfluum esse in Græcis, quemadmodum & me
 in aliquibus Latinis codicibus docuit sanctus Hierony-
 mus, in his quæ sæpè citauimus. Convenit etiam lectio
 nostra cum Hebræo.

PSAL. LXVI. vers. 2. quod vulgata lectio Græca ha-
 bet, ὁ θεός οὐνεῖρησά μου, καὶ δόξα μου ἡμῶν, ἐπιφάνει τὸ
 σπένδα μου αὐτῷ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐλεήσει ἡμᾶς: in Vaticano legi-
 tur sine illa repetitione in fine, καὶ ἐλεήσει ἡμᾶς: quæ
 neque sunt in Hebræo. Sed omnia Græca exemplaria
 quæ ego viderim, cumque his Theodoritus, & Euthy-
 mius habent verba illa in fine, καὶ ἐλεήσει ἡμᾶς: solum
 exemplar quod sæpè citauimus non habet. In editione
 nostra vulgata legitur repetitio illa, quemadmodum
 & apud sanctum Hilarium. Solus beatus Augustinus
 non legit verba illa: sic enim enarrat hunc locum, vt
 faciliè appareat legisse, vt est in Vaticano. Connectit
 enim quod sequitur: *Vt cognoscamus in terra viam*
tuam, cum verbis illis; *illumina vultum tuum super nos*.
 Hæc notauimus, non quod existimemus vulgatam le-

ctionem Græcam, aut Latinam imminuendam; neque
 repetitionem illam remouendam: sed vt ostendamus,
 non mirum videri, si Augustinus in Commentariis suis
 non habeat; cum varij sint Græci libri, & Doctores,
 prout alij in alios libros inciderunt, plerunque legere,
 atque interpretari.

PSAL. LXVII. vers. 3. impressi Græci & plerique
 scripti habent οὕτως ἔδοξεν ὁ κύριος: Vaticanus
 verò, ἔτις ἔδοξεν ὁ κύριος: ita legit Interpres. quare & vertit,
sic pereant. Eodē modo legunt viri docti, & sancti Hila-
 rius & August. Theod. & Euthymius habent ἔδοξεν ὁ κύριος.

Item versus ille *καταθήσονται τὰ πόδια σου*: in Va-
 ticano est, *καταθήσονται τὰ πόδια σου*. ita legit Inter-
 pres: nam vertit, *turbabuntur à facie*. Et ita legit sanctus
 Hilarius, & beatus Augustinus.

In eodem Psalmo vers. 13. impressi libri, & plerique
 scripti habent: ὁ βασιλεὺς τῶν δυναμῶν τῶ ἀγαπητοῦ τῆ
 ἀρετῆς: sed in Vaticano legitur, ὁ βασιλεὺς τῶν δυνα-
 μῶν τῶ ἀγαπητοῦ τῆ ἀρετῆς, καὶ τῆ ἀρετῆς. quam le-
 ctionem habuit Interpres: itaque vertit, *Rex virtutum*
dilecti dilecti. Sic legit & interpretatur beatus Auguſti-
 nus. Repetitio, inquit, pertinet ad commendationem:
 quanquàm istam repetitionē non omnes codices habent.

Est & in eodem, vers. 20. κύριος ὁ θεός δόξα σου, δόξα
 σου κύριος ἡμῶν καὶ ἡμῶν: sed in Vaticano hoc tan-
 tum legitur, δόξα σου κύριος ἡμῶν καὶ ἡμῶν. hanc
 lectionem secutus Interpres vertit, *Benedictus Dominus*
die, quotidie. Eandem & beatus Hieronymus probat vt
 meliorem in his quæ sæpè citauimus. Sanctus Auguſti-
 nus testatur in nonnullis codicibus haberi, *Benedictus*
Dominus Deus de die in diem: sed in Græcis sic haberi, vt
 suprâ diximus. Lege Augustinum. Hilarius habet, *Do-
 minus Deus benedictus de die in diem*.

Eiusdem Psalmi vers. 25. qui legitur in Græcis
 codicibus vulgatis, ἐθεώρησάν μου τὰ πόδια σου: scri-
 ptoris vitio deprauatus est, vt docet sanctus Hierony-
 mus ad Suniam. Sic enim in Septuaginta, & in Hexa-
 plis se scriptum inuenisse affirmat: ἐθεώρησάν μου τὰ πόδια
 σου. quam lectionem secutus Interpres vertit: *viderunt*
ingressus tuos. Ita etiam ab Aquila, Symmacho, & Theo-
 dotione versum esse dicit, eodemque modo legi in
 quinta & sexta editione, idque cōuenire cum Hebræo.
 Græci libri tam impressi quàm scripti habent, ἐθεώρη-
 σάν μου τὰ πόδια σου ὁ θεός. quam lectionem Theodoritus,
 & Euthymius habuerunt: eandem secutus & bea-
 tus Augustinus, legit, *visti sunt gressus tui Deus*. Ita &
 Cassiodorus monachus, & ante omnes istos S. Hilarius.

PSAL. LXVII. titulus in vulgatis libris est, *eis τὸ*
τέλος ὑπὲρ ὅλης ἀλλοιωθησομένης ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ: In Va-
 ticano verò totidem verbis legitur, excepta voce illa
ψαλμὸς. Ita legerunt Augustinus & Cassiodorus. Hi-
 larius verò habet vt est in vulgatis Græcis.

In eodem Psalmo vers. 18. iuxta vulgatam lectio-
 nem, *μὴ δόξῃς ἑσέ, τὸ σπένδα σου*: in Vaticano legitur,
καὶ μὴ δόξῃς ἑσέ, τὸ σπένδα σου. Ita legit Interpres &
 Cassiod. quemadmodum etiam & in Hebræo inuenitur.

Item illud vers. 31. *αἰνέσω τὸ ὄνομα τῷ θεῷ μετ' ἀδής*:
 in Vaticano est, *αἰνέσω τὸ ὄνομα τῷ θεῷ μετ' ἀδής*. Ita le-
 git Interpres. Sic enim habet, *Laudabo nomen Dei cum*
cantico. hanc lectionem probat sanctus Hieronymus ad
 Suniam his verbis: In sexagesimo octavo *Laudabo nomen*
Dei cum cantico, pro quo dicitis vos reperisse in Græco,
αἰνέσω τὸ ὄνομα τῷ θεῷ μετ' ἀδής, id est, *Laudabo nomen*
Dei mei cum cantico; sed *mei* superfluum est. Ita habet
 Hilarius, Augustinus & Cassiodorus.

Item illud vers. 35. *καὶ ἡ γῆ, ἀλάλασα, καὶ πάντα τὰ ἔρ-
 ποντα ἐν αὐτῇ*: Vaticanus codex habet pro ἐν αὐτῇ, ἐν αὐ-
 τοῖς, quam lectionem secutus Interpres vertit, *omnia re-
 pentia in eis*: in Hebræo etiam legitur *καὶ ἡ γῆ καὶ ἅπαντα*
 Augustinus eodem modo legit. sic enim habet, *omnia*
repentia in eis. Cassiodorus, *omnia repentia in eis*. sanctus
 Hilarius secutus lectionem illam, *τὰ ἔρποντα ἐν αὐτῇ* ha-
 bet, *omnia repentia in eo*.

Paulò

Paulò post vers. 37. vulgata lectio habet, *καὶ τὸ*
σπένδα τῷ δέλω σου κατέβησεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ: sed in Vaticano
 exemplari habetur, *καὶ τὸ σπένδα τῷ δέλω σου κατέβησεν ἀπὸ*
τοῦ οὐρανοῦ; quam lectionem habuit Interpres, itaq. vertit,
Essema seruum eius possidebit eam. Sic & sanctus Hila-
 rius. Ita & beatus Augustinus: *Essema, inquit, seruo-
 rum eius obtinebunt eam*. Theodoritus, & Euthymius ha-
 bent τῷ δέλω σου, sed melius, τῷ δέλω σου. Nam &
 in Hebræo est, *וַיִּרְדּוּ מִן הַשָּׁמַיִם*.

Item quod subiungitur vers. eod. *καὶ οἱ ἀγαπῶντες*
τὸ ὄνομα σου: Vaticanus liber habet, *καὶ οἱ ἀγαπῶντες*
τὸ ὄνομα σου. quam lectionem secutus Interpres vertit,
Et qui diligunt nomen eius. Sic legit sanctus Augustinus,
 & ante illum Hilarius, cum quibus convenit Cassiodo-
 rus monachus. Græci libri tam impressi quàm scripti
 plerique habent τὸ ὄνομα σου. sed melius in Vaticano, τὸ
 ὄνομα σου; nam & in Hebræo legitur *וַיִּרְדּוּ מִן הַשָּׁמַיִם*.

PSAL. LXIX. vers. 5. quod legitur in vulgatis libris
σπένδα οὐκ ἐποίησάντες οὐκ ἐθέλω: in Vaticano est, *σπένδα οὐκ ἐπι-
 ποιῶντες οὐκ ἐθέλω*. quæ lectionē habuit Interpres, & B. Auguſt.
 Nec dubito illud, ὁ θεός additū esse: cum neque in ve-
 rustis exemplaribus, neq. in editione nostra vulgata, neq.
 in Hebræo sit, neq. in Comment. sancti Augustini.

PSAL. LXX. titulus iuxta vulgatos libros est, *τῷ Δα-
 βὶδ ψαλμὸς τῷ ἱδὼν ἰωνάδὰδ καὶ τῷ ἀποστόλῳ αἰχμαλωτισθῆν-
 ταν ἀνεπιγέροφος παρ' ἐβραίοις*: in Vaticano totidem verbis
 legitur, excepta voce illa, *ψαλμὸς*, & illis ἀνεπιγέροφος
 παρ' ἐβραίοις. hanc lectionem sequitur sanctus Auguſti-
 nus: sic enim habet: *Ipsi David filiorum Ionadab & eorum*
qui primi captivi ducti sunt. Cassiodorus legit, *David Psal-
 mus filiorum Ionadab, & priorū captiuorum*. Theodoritus,
 Euthym. Complut. & alij plerique habent inscriptionē
 quam priorē posuimus. In Hebræo legitur ἀνεπιγέροφος.

In eodem Psalmo vers. 12. legitur, ὁ θεός με μὴ μα-
 κρῶνῃς ἀπ' ἐμοῦ: sed in Vaticano ὁ θεός μὴ μακρῶνῃς ἀπ' ἐ-
 μοῦ. hanc lectionem vt meliorem probat S. Hierony-
 mus scribens ad Suniam; sic enim habet: Quod dicitis
 in septuagesimo Psalmo positum esse, ὁ θεός με μὴ μα-
 κρῶνῃς ἀπ' ἐμοῦ, id est, *Deus meus ne elongeris à me: meus*,
 superfluum est. Vides vt sanctus Doctor affirmat vocē
 illam *με* superfluum esse. Et tamē habet B. Augustinus,
 Theodorit. Euthymius, & Complutenſis præter vnum
 Vaticanum codicem, in quo est vera lectio, quæ & In-
 terpres secutus est, & Cassiodorus monachus. Convenit
 etiam cum Hebræo. Sic enim habet *וַיִּתְקַן לִּי מִתְּהִלָּתִי*.

In eodem Psalmo, vers. 14. vulgati libri habent, *ἐγὼ δὲ*
ὄψα σπένδα ἐλπίσθ' ἐπὶ σέ: in Vaticano non est illud, *ἐπὶ σέ*,
 neq. Interpres habuit, neq. in Hebræo legitur. In san-
 cto Augustino est & in Cassiodoro, & aliis plerisque.

Paulò post vers. 17. sequitur in libris impressis, & ple-
 risque manuscriptis, ὁ θεός με ἀδιδύχαίς με: sed Vatica-
 nus habet, ὁ θεός ἐδιδύχαίς με. Sic habuit Interpres. Ita-
 que vertit, *Deus docuisti me*. Ita legit beatus Augustinus,
 ita & Cassiodorus: Theodoritus, & Euthymius legunt,
 ὁ θεός μου ἀδιδύχαίς: sed melius legi, ὁ θεός ἐδιδύχαίς με,
 vt in Vaticano est, non solum vulgata lectio, sed etiam
 beatus Hieronymus scribens ad Suniam & Fretellam,
 ostendit; idque convenit cum Hebræo quod sic habet
וַיִּתְקַן לִּי מִתְּהִלָּתִי.

Sequitur vers. 18. in libris impressis & plerisque scri-
 ptis, ὁ θεός με μὴ ἐγκαταλίπῃς με: sed melius in Vatica-
 no, ὁ θεός μὴ ἐγκαταλίπῃς με; quemadmodum & vulgata
 lectio nostra habet: *Deus ne derelinquas me*. Sic legit
 beatus Augustinus, & Cassiodorus. Itaque putamus
 additam esse vocem illam *με*: nam neque in Hebræo
 est: sic enim habet, *וַיִּתְקַן לִּי מִתְּהִלָּתִי*.

Item vers. 19. pro quo quod legitur paulò post ἀ ἐποίη-
 σάς μοι μεγαλεῖα: in Vaticano inueni scriptum, ἀ ἐποίη-
 σάς μοι μεγαλεῖα. quam lectionem vertit Interpres, *quæ fe-
 cisti magnalia*. Eandem sequitur beatus Augustinus &
 Cassiodorus monachus. Itaque videtur vox illa *μοι* ad-
 dita, quippe quod neque in Hebræo legitur. Sic enim
 habet, *וַיִּתְקַן לִּי מִתְּהִלָּתִי*.

Legitur in eodem, vers. 20. καὶ ἐν τῷ ἀβύσσῳ ὁ κύριος ἀνή-
 γαγες με: sed in Vaticano est, καὶ ἐν τῷ ἀβύσσῳ ὁ κύριος ἀνή-
 γαγες με. Ita legens Interpres vertit, *Et de abyſſis*
terra iterum reduxisti me. Sic habet & S. Augustinus, &
 Cassiod. Itē quod sequitur vers. 21. ἐπιβόησας ἐπ' ἐμὲ τῶν
 μεγάλων σου: in Vaticano legitur sine illis vocibus
ἐπ' ἐμὲ. sic habuit Latinus Interpres: nam vertit, *Multi-
 plicasti magnificentiam tuam*. neque sanctus Augustinus
 legit illud *ἐπ' ἐμὲ*, neq. Cassiodorus. Græci tam scripti,
 quàm impressi habent, *ἐπιβόησας ἐπ' ἐμὲ*. Statim subiun-
 gitur in vulgatis libris, καὶ ἐπίστρεψας περικάλυψάς με, καὶ
 ἐν τῷ ἀβύσσῳ ὁ κύριος σάλιν ἀνήγαγες με: in Vaticano est
 hoc tantum, καὶ ἐπίστρεψας περικάλυψάς με. Tandem
 habuit Interpres: nam vertit, *Et conuersus consolat es*
me. Sic legit Cassiodorus. Verba illa quæ in Græcis ple-
 risque sequuntur, καὶ ἐν τῷ ἀβύσσῳ ὁ κύριος σάλιν ἀνήγα-
 γες με: videntur repetita è loco superiore: quæ neque
 in Hebræo, neque in Vaticano exemplari leguntur. At
 beatus Augustinus legit, & interpretatur, quemadmo-
 dum & Euthymius monachus.

Sequitur vers. 22. in vulgatis Græcis, καὶ γὰρ ἐγὼ ὄξο-
 ρολογῆσαι σοὶ ἐν λαοῖς κύριε: in Vaticano exemplari nō
 leguntur verba illa, ἐν λαοῖς κύριε, neque Interpres no-
 ster legit. Sic enim vertit, *Nam & ego confitebor tibi in via*
sis, &c. Ita & beatus Augustinus, nisi quod pro *Nam &*
ego, habet, *Etenim ego confitebor tibi*. Voces illas ἐν λαοῖς
 κύριε habent Theodoritus, & Euthymius. Sed neq. in
 editione vulgata Latina leguntur, neque in exemplari
 Vaticano, vt diximus, neque in Hebræo.

PSAL. LXXI. titulus iuxta vulgatos codices est, *eis*
Σολομών ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ: sed in Vaticano legitur hoc
 tantum, *eis Σολομών*: atque ita sanctus Doctor Augu-
 stinus legit. Ait enim, *In Salomone quidem Psalmi huius*
titulus prænotatur. Convenit inſcriptio hæc cum He-
 bræo, in quo sic legitur *הַשִּׁיר*.

In eodem Psalmo, vers. 3. vulgata lectio habet, ἀναθε-
 τῶ τὰ ὄρη ἐπὶ ἡμῶν τῷ λαῷ καὶ οἱ βροτοὶ θυμασιώσω: in Vati-
 cano totidem verbis legitur, nisi quod pro *θυμασιώσω*
 est ἐν θυμασιώσω, quæ lectio conuenit cum Hebræo. sic
 enim in illo est: *וַיִּתְקַן לִּי מִתְּהִלָּתִי*.

Item illud vers. 8. quod in vulgatis libris legitur, *ὅτι*
ποταμῶν ἕως πρεβύτων: in Vaticano est, *ὅτι ποταμῶν ἕως πε-
 ρύτων*. Sic habuit Interpres, atque idē vertit, *ad flumine*
usque ad terminos. Sic legit B. Augustinus, & Theodor.
 Convenit etiam cum Hebræo, in quo legitur in nume-
 ro singulari, vt habet vulgata nostra editio.

Prope finem Psalmi vers. 18. legitur in libris tam im-
 pressis quàm manuscriptis, δόξα σου κύριος ὁ θεός τῆ ἰσ-
 χυλῆ. sed in libro beati Hieronymi ad Suniam, docemur
 locū hunc sic legi debere, δόξα σου κύριος ὁ θεός, ὁ θεός τῆ
 ἰσχυλῆ: sic enim scribit Doctor ille: Dicitis in Græco bis
Deus non haberi, cum & in Hebræo sit, & apud 1. x. x.
 & manifestissime triplex Domini Dei, Deique nuncu-
 patio mysterium sit Trinitatis.

Sequitur vers. 19. & vlt. καὶ δόξα σου τῷ ὄνομα τῆς
 δόξης αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τῶ αἰῶνος. Vatica-
 nus liber non habet hæc, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τῶ αἰῶνος. Aper-
 tē autem intelligimus hæc addita esse à beato Hiero-
 nymo, qui sic ait, scribens ad Suniam. Illud & in *se-
 culum seculi*, superflue, sciatas à Græcis esse appositum,
 quod nec Hebræus habet, nec Lxx. Interpretes. S. Au-
 gustinus in sua enarratione habet, & interpretatur.

PSAL. LXXII. vers. 6. quod vulgata lectio habet, *ὅτι*
τὸ ἐμὲ ἐποίησεν αὐτῆς ἡ ὑπερηφανία αὐτῶν εἰς τέλος: in Va-
 ticano scriptum inuenimus sine illis vocibus *αὐτῶν εἰς*
τέλος, quæ neq. Interpres habuit: nam vertit, *Propterea*
tenuit eos superbia. Item beatus Augustinus, idē, inquit,
 cum in editione vulgata, & in exemplari Vaticano in-
 ueniatur, atque in Commentariis sancti Augustini &
 in Hebræo: sic enim in illo est *וַיִּתְקַן לִּי מִתְּהִלָּתִי*.

Item vers. 7. quod sequitur, *ὅτι ἐπὶ σέ* ὡς ἐπὶ σέ ἡ
 ἀδύνα αὐτῶν, sanctus Hieronymus scribens ad Suniam,
 A 4 affirmat

affirmat legendum, *Ἐξελύσασθε ὡς ἐν σέτασι ἢ ἀδύνα ἀν- τάν*. Hieronymi verba sunt: De septuagesimo secundo, *proditi quasi ex adipe*; & vos dicitis in Græco reperisse *Ἐξελύσασθε*, id est, *prodiet*, quod falsum est. Nam & apud lxx. Interpretes ita scriptum est, *Ἐξελύσασθε ὡς ἐν σέ- ται ἢ ἀδύνα ἀντάν*. sanctus August. ita legit, vt editio no- stra vulgata: sed Græci tam impressi quàm scripti ha- bent, quod sanctus Hieron. affirmat mendosè legi.

Est in eod. Psalmo iuxta vulgatos libros vers. 17. *καὶ σὺ εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν*: at sanctus Hieron. docet, scri- bès ad Suniam, coniunctionè illam & superfluum esse.

Item illud vers. 18. quod vulgata lectio habet, *ὁὐ τὰς δολιότητας αὐτῶν ἔδου ἡμῶς κηλὰ*: in Vaticano exem- plari legitur, *ὁὐ τὰς δολιότητας ἔδου ἡμῶς*: quam lectio- nem secutus Interpres vertit, *propter dolos posuisti eis*. Eodè modo habuit locum hūc S. Augustinus: sic enim habet, *propter dolositatem posuisti eis*. Cassiodorus legit, *propter dolos posuisti, eis mala*. In Hebræo legitur post verbū *posuisti* in casu dandi, sicut & in editione vulgata. itaq. videtur addita vox illa *κηλὰ*, ἢ *ἡμῶς* ἢ *ἡμῶν*.

Vers. 24. impressi libri & scripti habent, *καὶ ἐν τῇ βελῆ σου*: in Vaticano legitur, *ἐν τῇ βελῆ σου*, absque con- iunctione illa, quemadmodum & sanctus Augustinus legit, & Cassiodorus. Idem locus & in Hebræo est sine coniunctione.

PSAL. LXXIII. vers. 5. Græci libri scripti, & im- pressi habent, *ὡς εἰς τὴν ἔσθον ὑπερβῶν*: in Vaticano est *ὡς εἰς τὴν ἔσθον ὑπερβῶν*. Interpres, & sanctus Augu- stinus legerunt, *εἰς τὴν ἔσθον*. Itaque alter habet, *in exitu*, alter *in egressu*. Cassiodorus videtur legisse, *εἰς τὴν ἔσθον*. Sic enim habet, *sicut in vita*. Theodoritus & Euthymius legunt, *εἰς τὴν ἔσθον*.

Vers. 8. vulgata lectio habet, *δὲ τε καὶ καταπαύσω μεν*. lxx. Interpretum editionem habuisse, *δὲ τε καὶ κατα- παύσω μεν*, testis est sanctus Doctor Hieronymus in iis qua: scripsit ad Suniam & Fretellam, his verbis: Sexta, inquit, editio habet, *καταπαύσω μεν*, id est, *comburamus*: quod & lxx. iuxta Hexaplorum veritatem transu- lisse perspicuum est. Idem tamen Hieronymus fate- tur se legisse etiam hoc modo in Græcis libris *δὲ τε καὶ καταπαύσω μεν*: qui & translulisse se dicit, *quiescere fa- ciamus*. quam lectionem habet etiam Interpres Latinus. Eandem habuerunt Augustinus, & Cassiodorus, nisi quod pro *quiescere faciamus omnes dies festos*, legunt, *comprimamus omnes solemnitates*.

Vers. 9. legitur in plerisque Græcis, *τὰ σημεῖα αὐτῶν ἐν ἔσθῳ*. quam lectionem sequitur & Euthymius; sed codices emendatiores habent, *τὰ σημεῖα ἡμῶν*. Quod ita legens Interpres vertit, *signa nostra*. Sic sanctus Au- gustinus, & Cassiodorus. quod & cum Hebræo conue- nit. Sic enim in illo est *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו*.

Post aliquot versus vers. 17. vulgata lectio habet, *σὺ ἐποίησας πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν*: in exemplari Vaticano est, *σὺ ἐποίησας πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν*. quod nimirum & Interpres sic legit: nam vertit, *Tu fecisti omnes terminos terre*. Sic legit sanctus Augustinus: sic & Cassiodorus. Euthymio monacho placet lectio illa, *σὺ ἐποίησας πάντα τὰ ἔργα*. sed melius Theodoritus & legit & inter- pretatur, *σὺ ἐποίησας πάντα τὰ ἔργα*. Sic habetur & in Complutensi. Conuenit lectio hæc etiam cum He- bræo, in quo legitur *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו*.

Vers. 27. & vit. legitur in libris vulgatis, *μη ἐπιλάβη τῆς φωνῆς τῶν ἀδικῶν*: sed melius in Vaticano, *μη ἐπιλάβη τῆς φωνῆς τῶν ἐχθρῶν*. quam lectione secutus Inter- pres vertit, *Ne obliuiscaris voces inimicorum*. Græca illa quam priorem posuimus, legitur apud Euthymium monachum, & Theodoritum: licet Euthymius admo- neat in nonnullis exemplaribus inueniri scriptā *ἡμεῶν*, propter affinitatem vocum *ἡμεῶν*, & *ἡμεῶν*. Sanctus Augustinus legit, *Ne obliuiscaris voces deprecantium te*, nimirum secutus eam lectione *τῶν ἡμεῶν*. sed verior est, quam vulgata editio habet, & beatus Hieronymus scribens ad Suniam, confirmat Aquilæ, Symmachi, &

lxx. Interpretū testimoniis. Cōuenit etiā cū Hebræo. PSAL. LXXIII. vers. 2. vulgata lectio est, *ὁμο- λογησόμεθα σοὶ ὁ θεός, Ἐξομολογησόμεθα σοὶ*. Tandem est in Vaticano, nisi quod in secundo *ὁμολογοσόμεθα* non additur *σοι*, neque in Hebræo legitur.

Vers. 2. sequitur in vulgatis tam impressis quàm scri- ptis, *διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου*. de qua lectione beatus Hieron. scribens ad Suniā, sic ait: In lxxiii. *Narrabimus mirabilia tua*: pro quo malè apud Græcos le- gitur, *διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου*. Hæc Hierony- mus. sed beatus Augustinus, Cassiodorus, Theodorit- us, & Euthymius sequuntur lectionem hanc: *Narrabo omnia mirabilia tua*. Quamobrem apparet quòd in edi- tione nostra Latina legitur; *Narrabimus mirabilia tua*; id legi iuxta emendationem sancti Hieronymi.

In eodem Psalmo vers. 6. vulgata lectio habet, *καὶ μὴ λαλήσῃ*: in Vaticano legitur sine coniunctione illa *καὶ*: etiam ita habet Latina editio.

PSALM. LXXVI. vers. 7. *ἠδολέγου καὶ ἔσκαλλε τὸ πνεῦμά μου*. Interpres Latinus legit, *ἠδολέγου καὶ ἔσκαλλον τὸ πνεῦμά μου*: itaque vocem: *itaque vocem*, & *scor- pebam spiritum meum*. hanc autem esse veram lectio- nem affirmat sanctus Hieronymus scribès ad Suniam, his verbis: Pro eo quòd nos diximus *scorpebam*, lxx. po- fuerunt *ἔσκαλλον*, quod Symmachus translulit *ἀνερέθ- νου*, id est, *perscrutabar*, siue *quererebam*, & quinta simili- ter. hanc lectionem secutus sanctus Augustinus legit in Commentariis: *Perscrutabar spiritum meum*. Cassio- dorus habet, *ventilabam in me spiritum meum*. Complu- tentis habet, *ἔσκαλλε τὸ πνεῦμά μου*. Testis est sanctus Hieronymus in Græcis codicibus ita quoque inueniri: sed ipse legit *ἔσκαλλον*; quare & vertit, *scorpebam*. Nota- da sunt quæ pro huius verbi explanatione scripsit his verbis ad Suniam: Propriè *σκαλισμός* in agricultura di- citur in fariendo, id est farculando, & quomodo ibi quaeruntur herbæ farculoque secuntur; sic & iste tractatum cogitationum suarum metaphoricè à far- culo demonstrat. Et sciendum quòd *ἔσκαλλον* non semel, sed frequenter significat. Eundem locum citans sanctus Athanasius in epistola ad Serapionem legit, *ἔσκαλλε*, sed puto mendosè scriptum pro *ἔσκαλλε*.

In eodem Psalmo vers. 9. *ἢ εἰς τέλος τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσθῳ*. *ἢ εἰς τέλος τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσθῳ*. in exemplari Vaticano totidem verbis legitur hic locus, exceptis il- lis duabus vocibus *ἢ εἰς τέλος τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσθῳ*. In eodem vers. 9. *ἢ εἰς τέλος τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσθῳ*. in exemplari Vaticano totidem verbis legitur hic locus, exceptis il- lis duabus vocibus *ἢ εἰς τέλος τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσθῳ*. In eodem vers. 9. *ἢ εἰς τέλος τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσθῳ*. in exemplari Vaticano totidem verbis legitur hic locus, exceptis il- lis duabus vocibus *ἢ εἰς τέλος τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσθῳ*. In eodem vers. 9. *ἢ εἰς τέλος τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσθῳ*. in exemplari Vaticano totidem verbis legitur hic locus, exceptis il- lis duabus vocibus *ἢ εἰς τέλος τὸ τέλος αὐτοῦ ἔσθῳ*.

Prope finem Psalmsi vers. 20. vulgata lectio habet, *ἐν τῇ θαλάσῃ αἱ ὄδοί σου*: sed in Vaticano exemplari legi- tur, *ἐν τῇ θαλάσῃ ἢ ὄδοί σου*. quam lectionem secutus Interpres vertit, *in mari via tua*. Sic legit beatus Augu- stinus & Cassiodorus.

PSAL. LXXVII. vers. 6. *καὶ ἀπαγγελοῦσιν αὐτὰ*, beatus Hieronymus admonet vocem illam, *αὐτὰ* non esse in Hebræo: in illo enim est *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו*.

In eodem Psalmo vers. 30. legitur, *ἐπὶ τῷ βράσει αὐτῶν ἐν τῷ σόματι αὐτῶν*: in Vaticano est, *ἐπὶ τῷ βράσει αὐτῶν ἐπὶ τῷ σόματι αὐτῶν*. Sic habuit Interpres. Nam ver- tit: *Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum*. Conuenit lectio cū Hebræo. In illo enim sic legitur *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו*.

Sequitur vers. 31. in libris vulgatis, *καὶ ἀπέκρινεν ἐν τοῖς πλείοσι*. sed corruptè legitur, vt affirmat sanctus Hieronymus, scribens ad Suniam: Sic, inquit, habetur in Hebræo *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו* quod Aquila interpretatus est, *ἀπέκρινεν αὐτῶν*. Symmachus *τοῖς ἀποσπόμενοις*, Septua- ginta, & Theodorio, & quinta editio *ἐν τοῖς πλείοσι αὐτῶν*: quod qui-

quod quidam non intelligentes putauerunt scriptum, *ἐν τοῖς πλείοσι*: hæc Hieronymus. Corruptè autem le- gitur apud illum, *πλείοσι* pro *πλοισι*, ignoratione Græca lingua factū est, vt ex *πλοισι* fieret mutatio in *πλείοσι*, nimirum ex voce obscuriore in clariorem, vt in multis aliis factū videmus. quod autè *πλοισι* idem valeat quod *πλοισι*, docent Græcarum dictionum Interpretes; & præsertim Eustathius in Commentariis Iliados in librè- ram τ, & aliis locis: quib; & vocem hanc *πλοισι* vsitatam esse affirmat in soluta oratione, quemadmodum *πλοισι* apud Poetas frequentius inuenitur. Sanctus Augu- stinus ait se in Græcis quos habebat inuenisse *ἐν πλείοσι*. sed interpretatur tamen illam alteram lectionem, *Occi- dit pingues eorum*. Cōplutensis, Euthymius, & alij Græci mendosè habent, vt diximus, *ἐν πλείοσι*.

Post præcōs versus vers. 34. *ὅταν ἀπέκρινεν αὐτῶν, τότε ἔξελύσσω*. in Vaticano legitur sine coniunctione illa *τῶν*, neque Interpres habuit.

Item illud, *καὶ ἐκινῶσθε*, in Vaticano est, *καὶ ἐκινῶσθε*. quam lectione habet vulgata editio Latina, & con- uenit cum Hebræo, quod his verbis habet *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו*.

Vers. 45. *Ἐκπέσειεν εἰς ἕωπιον κυβώματι*: ex beato Hieronymo discimus legendum esse *κοιβώματι*: sic enim scribit ad Suniam; Cœnomyia, non vt Latini in- terpretati sunt, *musca canina* dicitur per y Græcam lite- ram: sed iuxta Hebræicam intelligitur per æ diph- thongon debet scribi; vt sit *κοιβώματι*, omne genus mu- scarum: sed Aquila *παμύματι*, id est omnimodam mu- scam interpretatus est.

Vers. 55. *καὶ ἐκ ἐρείσασθε δάπναι*, in Vaticano le- gitur sine coniunctione *καὶ*. sic & in Hebræo. Sic in editione vulgat.

PSAL. LXXVII. vers. 2. quod legitur in vulgatis, *ἔθεντο ἱεροσολίμη ὡς ὅπου ἐσφυλάκιον*. Vaticanus liber ha- bet, *ἔθεντο ἱεροσολίμη εἰς ὅπου ἐσφυλάκιον*. quemadmodū & Interpres legit. sic enim vertit, *Posuerunt Hierusalem in fortiorum custodia*. sic se translulisse affirmat sanctus Hieronymus scribens ad Suniā. ita beatus Augustinus. Cassiodorus secutus est lectionem *ὡς ὅπου ἐσφυλάκιον*.

In eod. Psalmo ver. 6. vulgati libri habent, *ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ ἢ ἡμῶν ἢ ἡμῶν*. sed Vaticanus, *ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ ἢ ἡμῶν ἢ ἡμῶν*. quam lectionem secutus Interpres vertit, *Quoniam Domini est assumptio nostra*. sanctus Augustinus legit, *Quoniam Domini est susceptio*. Cassiodorus habet, *Quoniam Domini est assumptio*. sed editio vulgata con- uenit cum Hebræo, in quo sic legitur *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו*.

Paulò post vers. 8. in vulgatis, *οἱ ἠπηροί σου κίε*: Vaticanus non habet *κίε*, neque Interpres habuit, neque in Hebræo legitur.

Vers. 13. & vit. habet iuxta vulgatos codices, *ἀν- δομολογησόμεθα σοὶ ὁ θεός*: in exemplari Vaticano iisdè verbis legitur, excepta voce illa, *ὁ θεός*: quam nec Interpres habuit, nec est in Hebræo. In illo enim sic est *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו*.

PSAL. LXXIX. vers. 5. quod legitur in libris tam scriptis quàm impressis, *ὅτι τὴν πρῶτην αἰών σου*. exemplar Vaticanum habet, *ὅτι τὴν πρῶτην αἰών σου*. Ita & Interpres Latinus legit: nam vertit, *Super orationem serui tui*.

In eodem vers. 12. *καὶ ἕως ποταμῶν*: in Vaticano le- gitur, *καὶ ἕως ποταμῶν*. Ita & Interpres vertit, *Et usque ad flumen*. conuenit cum Hebræo.

Item illud vers. 15. *καὶ ἐπέβλεπον εἰς ἕρως*: legitur in Vaticano sine coniunctione illa, *καὶ*, quæ neque in Hebræo est, neque in editione nostra vulgata Latina.

PSAL. LXXXI. vers. 4. *ὡς κηλὴ ἐμαρτυροῦ μισοῦ αὐτῶν*: in Vaticano legitur sine voce illa *αὐτῶν*: quam nec Interpres noster habuit, neque in Hebræo est.

Paulò post vers. 5. *Σαλδοθήσασιν*: in Vaticano ha- betur *σαλδοθήσασιν*. quam lectionem secutus Inter- pres vertit, *monebuntur*. Ita legit sanctus Augustinus.

PSAL. LXXXII. vers. 9. *καὶ ἔδ' ἡσέβη*: in Vati- cano legitur, *καὶ ἔδ' ἡσέβη*, neque in Hebræo est altera coniunctio.

PSAL. LXXXIII. vers. 6. *Μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐστίν*. in Vaticano legitur, *μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐστίν*. Ita & Interpres legens vertit, *Beatus vir tuus*.

Paulò post vers. 8. *κίε ὁ θεός τῶν δυνάμεων*: in Va- ticano est, *κίε ὁ θεός τῶν δυνάμεων*. Ita & Interpres habuit: sic enim vertit, *Domine Deus virtutum*. ita le- git & beatus Augustinus.

PSAL. LXXXV. vers. 15. in vulgatis libris est, *καὶ σὺ κίε ὁ θεός μου*: in Vaticano legitur sine illa voce *μου*. quam neque Interpres habuit, neque est in Hebræo. Notauit hoc sanctus Hieronymus scribens ad Suniam his verbis. In Græco inuenisse vos dicitis: *καὶ σὺ κίε ὁ θεός μου*, id est, *Tu Domine Deus meus*; quod superfluum est. *meus* enim nec in Hebræo habetur, nec in lxx.

PSAL. LXXXVI. vers. 5. vulgati libri habent tam impressi, quàm scripti, *Μήτηρ Σιών*. sanctus Hierony- mus in explanatione huius loci affirmat septuaginta Interpretes translulisse, *Μήτηρ Σιών*. cum quæ multi non intelligerent, addidisse *ρ*: itaque factum esse, vt prò *μήτηρ* legerent *μήτηρ*. id quæ vulgò legi solitum asserit san- ctus Doctor. Itaq. non negligit lectione illam, sed in- terpretatur: licet & alteram quoque interpretetur, quæ neque Theodoritus, neque Euthymius monachus no- uerunt. Illi enim & legunt, & interpretatur *Μήτηρ Σιών*. Et quib; multis annis fuit ante Theodoritum, & Euthy- mium, Apollinaris in paraphrasi quam versibus scri- psit in Psalms, legit *Μήτηρ Σιών*: sic enim habet, *Μήτηρ Σιών ἡμῶν ἀνὴρ Σιών κηλῶσι*. hæc lectionem secutus est sanctus Ambrosius, vt licet videre in libro primo De fide ad Gratianum Augustum, & in Oratione funebri de excessu fratris Satyri. eandem sequitur, & interpretatur sanctus Augustinus, & Cassiodorus. Cum igitur tot, & tanti viri sequantur Græcam illam lectionem *Μήτηρ Σιών*, non censo mutandum esse in eam, quæ est *Μήτηρ*; sed vt nostra Latina vulgata, *Nunquid Sion*, retinenda & seruanda est: ita & illa Græca in editione Græca: nullū enim neque librū neq. Interpretem in- ueni (de Græcis loquor) qui non sic habeat *Μήτηρ Σιών*.

PSAL. LXXXVII. vers. 19. *ὅτι τὸ κέλευ ἢ ἀντίλη- φος*, Vaticanus codex habet, *ὅτι τὸ κέλευ ἢ ἀντίληφος ἢ ἡμῶν*. quam lectionem secutus Interpres vertit, *Quoniam Domini est assumptio nostra*. sanctus Augustinus legit, *Quoniam Domini est susceptio*. Cassiodorus habet, *Quoniam Domini est assumptio*. sed editio vulgata con- uenit cum Hebræo, in quo sic legitur *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו*.

Vers. 20. *τὸ πνεῦμα ἐκ ἐρείσασθε ἡμῶν*, totidem verbis legitur in his, quæ scripsit beatus Hieronymus ad Suniā, nisi quòd pro *ἐκ ἐρείσασθε ἡμῶν* affirmat legendū esse *ἐκ ἐρείσασθε ἡμῶν*. Ita enim ait omnes translulisse. Eodem modo legit Interpres: *Tunc*, inquit, *locutus es in uisione sanctis tuis*: conuenit lectio cum Hebræo. sic enim in illo est: *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו*.

Item illud vers. 33. *καὶ ἐν ταῖς μέσσι τὰς ἀδύνας αὐτῶν*, in Vaticano legitur pro *τὰς ἀδύνας τὰς ἀμαρτίας*. Ita & Interpres: *Et in uerbis peccata eorum*. sanctus Au- gustinus secutus est lectionem illam, *τὰς ἀδύνας αὐτῶν*.

PSAL. LXXXIX. vers. 2. quod libri vulgati tam impressi quàm scripti habent, *δὰπναι αἰώνος καὶ ἕως τῆς αἰῶνος σὺ εἶ*. Ita legendum esse admonet sanctus Hieronymus scribens ad Suniam, *δὰπναι αἰώνος καὶ ἕως τῆς αἰῶνος σὺ εἶ ὁ θεός*: quod Hebræicè dicitur *וְהָיוּ לָנוּ אֵימֹתָיו*.

Item illud vers. 4. quod vulgata lectio habet, *ὅτι ἡσέβη ἐν ὀφθαλμοῖς σου κίε*: in exemplari Vaticano ha- betur sine voce illa *κίε*, neque editio nostra habet, neque sanctus Augustinus, neque in Hebræo legitur.

Item illud vers. 10. *ὅτι ἐπέβλεπον εἰς ἡμῶν*, san- ctus Hieronymus admonet legendum sine uocibus il- lis *ἐπὶ ἡμῶν*. ait enim hoc superfluum esse.

PSALM. XCII. vers. 9. quod legitur iuxta vul- gatos codices, *ὁ πλάσας τὸν ὀφθαλμὸν, ἐχρὶ μετνοῦσθαι*: apud Philonem in libro *περὶ φητοουργίας* habetur, *ὁ πλάσας τὸν ὀφθαλμὸν*,

σαλμων, εχθρησεν. hac lectio couenit cu Hebraeo, vt videre poterunt qui Hebraeam lingua bene norunt.

PSAL. xcvi. vers. 3. in vulgatis legitur, emihedi tu illois autu tuu Iacob. sed beatus Hieronymus scribens ad Suniam, admonet illud Iacob esse superfluum: neque enim in Hebraeo est, neque in codicibus emendatis, neque Latina editio vulgata habet.

PSAL. cxviii. in litera Daleth vers. 27. iuxta vulgatam lectionem in Graecis libris habetur, ενυπαινον η ψυχη μου. quod Interpres Latinus vertit, Dormitauit anima mea; sanctus Ambrosius legit, stillauit anima mea: sed in explanatione affirmat aliquos codices habere dormitauit, quia ενυπαινον, & υπαινον duabus literis distant; potuit, inquit, Interpres, vel antiquarius scriptor hic falli. Et paulo post idem Ambrosius, Qui facilitioribus, inquit, laborum vtuntur compendiis, dormitauit, accipiunt. Sed Origenes qui multorum interpretationes diligenti discuffit indagare, stillauit, secutus est. hac sanctus Ambrosius. Sed beatus Augustinus, & Cassiodorus legunt, dormitauit, quemadmodum & editio nostra vulgata habet. Sanctus Hieronymus in his quae vertit ex Hebraeo, legit, distillauit anima mea.

In eodem in litera Vau & vers. 41. legitur in libris impressis, tu scitauerunt suu & tuu tuu suu. sed in Vaticano habetur tu scitauerunt suu & tuu tuu suu: quae lectio cum illa conuenit quam habet vulgata editio, saluare tuum secundum eloquium tuum.

Paulo post in eadem litera Vau vers. 47. vulgati libri Graeci habent, eis ηγαπησεν σφοδρα. sanctus Hieronymus scribens ad Suniam, dicit vocem illam σφοδρα additam & superfluum esse.

Vers. 68. in litera Teth χησος ει ου κλυε: in Vaticano legitur, χησος ει ου. ita legit & Interpres: nam vertit, bonus es tu. Illud κλυε neque in Hebraeo est.

Paulo post in eadem litera Teth vers. 69. εγω δε εν δλη καρδια μου: in Vaticano legitur sine voce illa μου: quam & beatus Hieronymus additam esse affirmat. non est in editione nostra vulgata, neque in Hebraeo.

In eodem Psal. ver. 105. λυχος τις ποσι με ονομος σε, in Vaticano, λυχος τις ποσι με ο λογος σου; qua lectionem secutus Interpres vertit, Lucerna pedibus meis verbum tuum: Ita legit sanctus Augustinus, & ante illum sanctus Ambrosius & Cassiodorus. Conuenit etiam cum Hebraeo, in quo sic legitur וְיָרֵךְ יְהוָה נֶרְךָ.

Paulo post in litera Nun vers. 109. vulgati libri Graeci tam scripti quam impressi habent η ψυχη μου εν ταϊς χερσϊ σου, interpres legit η ψυχη μου εν ταϊς χερσϊ μου: Itaque vertit, Anima mea in manibus meis. hanc lectionem approbans sanctus Hieronymus, scribens ad Suniam, ait, Sciendum est & apud Hebraeos, & apud Lxx, & apud omnes alios Interpretes scriptum esse in manibus meis, & non in manibus tuis, quod Hebraice dicitur; & omnes apud Graecos Ecclesiastici Interpretes istum locum sic edisserunt; & est breuiter hic sensus: Quotidie periclitor, & quasi in manibus meis sanguine meum porto, & tamen legem tuam non obliuiscor: hac sanctus Doctor. beatus Ambrosius in Commentariis quae scripsit in hunc Psalmum, asserit duobus modis hunc locum scriptum inueniri; εν ταϊς χερσϊ μου, & εν ταϊς χερσϊ σου. sed in plerisque legi, εν ταϊς χερσϊ σου. sanctus Augustinus: Nonnulli, inquit, codices habent, in manibus meis: sed plures in tuis. Et hoc quidem planum est. Iustorum enim anime in manu Dei sunt. Anima vero mea in manibus meis, quomodo intelligatur ignoro. Cassiodorus monachus secutus est lectionem illam: Anima mea in manibus tuis. Theodoritus & Euthymius legunt, & interpretantur, Anima mea in manibus tuis: sed melius, vt diximus, legitur, Anima mea in manibus meis, vt in editione vulgata habetur, & in Hebraeo in quo est, וְיָרֵךְ יְהוָה נֶרְךָ.

In eodem Psalmo in litera Pe vers. 136. διεξοδους υδατων κατεβησαν οι οφθαλμοι μου. sanctus Ambrosius

tractans hunc locum, hac scripsit: Sunt codices qui habent διεξοδους υδατων κατεβησαν οι οφθαλμοι μου. sed ego in Graeco codice meo κατεβησαν legi, hoc est, descendunt: in quo potest fieri, vt in vtramlibet partem duarum adiectione, aut diminutione literarum scriptor errauerit. hac sanctus Ambrosius. Videtur Interpres Latinus secutus lectionem illam διεξοδους υδατων κατεβησαν οι οφθαλμοι μου vertisse, Exitus aquarum duxerunt oculi mei. beatus Hilarius legit, Exitus aquarum transierunt oculi mei. sanctus Augustinus legit, Exitus aquarum descenderunt oculi mei, videtur legisse διεξοδους υδατων κατεβησαν οι οφθαλμοι μου. Testatur idē Doctor se in nonnullis codicibus legisse, transierunt oculi mei. sanctus Hieron. vertit ex Hebraeo, Rini aquarum fluebant de oculis meis. Item quod sequitur εσπει εν φυλαξαν τον νομον σου, in codicibus emendatis legitur, εσπει εν φυλαξαν τον νομον σου. quam lectionem secutus Interpres vertit: Quoniam non custodiuerunt legem tuam. in Hebraeo etiam legitur, וְיָרֵךְ יְהוָה נֶרְךָ.

In eodem legitur in litera Sade vers. 138. η αληθεια σφοδρα. in aliis autem emendatis, η αληθεια σε σφοδρα quam lectionem secutus. Interpres vertit: Veritatem tuam nimis. Ita legit sanctus Hilarius, & beatus Augustinus, & Cassiodorus monachus.

In eodem Psalmo legitur iuxta nonnullos impressos codices φυλαξαν η ψυχη μου τα μαρτυρια σου η ηγαπησεν. emendati libri habent post verbum illud ηγαπησεν, αυτα σφοδρα.

PSAL. cxix. vers. 2. illud υπο χειριων αδιμων και υπο γλωσσης δολιχης sine coniunctione illa η legendum esse affirmat beatus Hieronymus scribens ad Suniam. neque in Hebraeo est coniunctio.

PSAL. cxix. vers. 3. quod legitur, μη δωης εις σαλον τον ποδα σου, in codicibus emendatis habetur, μη δωη εις σαλον τον ποδα σου. quam lectionem secutus Interpres vertit, Non det in commotionem pedem tuum. Ita legit & interpretatur sanctus Hilarius. beatus Augustinus sequitur lectionem illam μη δωης. Ita Chrysostramus, Theodoritus, & Euthymius monachus. Editio Complutensis habet μη δωη. quod etiam couenit cum Hebraeo: sic enim in illo legitur, וְיָרֵךְ יְהוָה נֶרְךָ.

PSAL. cxix. vers. 3. quod legitur, εν τρι οργυθιδια τον θυμον αυτη εφ ημας: Vaticano codex habet εν τρι οργυθιδια τον θυμον αυτων εφ ημας. Ita legit Interpres: nam vertit, Cum irasceretur furor eorum super nos. Ita legit sanctus Hilarius, nisi quod pro furor eorum, habet, animus eorum. Sanctus Augustinus legit, vt habet vulgata nostra editio; quae conuenit cum Hebraeo, sic enim in illo est וְיָרֵךְ יְהוָה נֶרְךָ.

PSAL. cxvi. vers. 5. & vlt. quod impressi libri habent, κενάειος, δε πληρωσει, in Vaticano legitur, κενάειος ανηρ, δε πληρωσι: Atque ita legendum esse docet sanctus Hieronymus, scribens ad Suniam. Eandem lectionem secutus Interpres vertit, Beatus vir qui implebit. beatus Ioannes Chrysostramus legit, κενάειος ανθρωπος. Conuenit lectio cum Hebraeo.

Extremus versus eiusdem Psalmi legitur in libris vulgatis, ε καταρχωθησονται όταν λαλωσι τοις εκθεσις αυτη εν πύλαις, in Vaticano exemplari leguntur hac totidem verbis, nisi quod pro αυτη habetur αυτων. Ita legit & sanctus Ioannes Chrysostramus in explanatione huius Psalmi.

PSAL. cxvii. vers. 6. & vlt. quod legitur in libris vulgatis, και ιδου εουε των υδων σου ειρλην ετη τον ισραηλ: in exemplari Vaticano habetur totidem verbis; nisi quod pro ειρλην ετη τον ισραηλ, legitur ειρλην ετη τα ισραηλ. quam lectionem secutus est sanctus Hilarius: sic enim habet: Et videas filios filiarum tuorum, & pacem super Israel. Ita legit & Arnobius in Commentariis: Et videas, inquit, filios filiarum tuorum pacem super Israel. beatus Ioannes Chrysostramus legit, ειρλην ετη τον ισραηλ. Ita Theodoritus & Euthymius.

PSALM. cxix. vers. 4. quod libri tam impressi quam scripti habent ενειεν ονοματι σου ο σπεμιονα σε κλυε, in libris emendatis legitur, ενειεν τα νομου σου. quam lectionem secutus Interpres vertit, Prius legem tuam suscipiuit Domine. In Complutensi habetur, ενειεν τα ονοματι σου. Ita in Commentariis Theodoriti & Euthymij. Sanctus Ioannes Chrysostramus licet legat ενειεν ονοματι σου: affirmat tamen apud nonnullos legi ενειεν τα νομου σου. Faretur sanctus Hieronymus plura exemplaria inueniri, quae habeant, ενειεν ονοματι σου. sed tamen veram lectionem esse asserit, ενειεν τα νομου σου. hanc & vulgata nostra lectio habet, Arnobius, Hilarius, Augustinus, & Cassiodorus. Conuenit etiam cum Hebraeo, in quo est: וְיָרֵךְ יְהוָה נֶרְךָ.

PSALM. cxix. vers. 2. impressi libri, & plerique manuscripti habent, ως ανταποδωσεις ετη τλω ψυχλω μου. in quibusdam vero emendatis legitur, ως ανταποδωσεις ετη τλω ψυχλω μου. hanc lectionem habuit Interpres. sic enim vertit: Ita retributio in animam meam. Eodem modo legit Arnobius, & beatus Augustinus, Hilarius, & Cassiodorus legunt: Sic retribues in animam meam.

PSALM. cxix. vers. 2. legitur, τον σωζονα τον Ααρων. in aliis emendatioribus habetur, τον σωζονα τα Ααρων.

PSAL. cxix. vers. 4. quod legitur, τα ποιησθη φωνα μεγαλη μου, beatus Hieronymus in iis quae scripti ad Suniam, affirmat superfluum esse hoc loco vocem illam μου. neque editio nostra vulgata habet.

PSAL. cxix. vers. 1. legitur, και εναντιον εγγλων. in Vaticano habetur sine illa coniunctione και, quae neque in vulgata editione Latina est, neque in Hebraeo.

In eodem legitur vers. 5. και εσατασαν εν τρις φθεγξ κρηλου: sed in exemplari Vaticano habetur, και εσατασαν εν ταϊς οδοϊς κρηλου. Sic & Interpres habuit: siquidem vertit, Et cantent in viis Domini. Conuenit lectio cum Hebraeo, in quo est η ψαλη ψαλη.

PSAL. cxix. vers. 4. vulgata lectio habet ετη εν ετα δολος εν γλωσση μου. beatus Hieronymus scribens ad Suniam, affirmat legendum, ετη εν ετα λογος εν γλωσση μου. quam lectionem secutus Interpres vertit, Quia non est sermo in lingua mea. Conuenit etiam cum Hebraeo, in quo ita legitur: וְיָרֵךְ יְהוָה נֶרְךָ.

PSAL. cxix. vers. 6. vulgati libri habent, και

χρηλια δάτωσαν παρ' ετα τρις ποσι μου. At beatus Hieronymus in his quae sepe citauimus, affirmat superfluum esse illud, τρις ποσι μου: quod neque in editione vulgata est, neque in Hebraeo.

Paulo post, vers. 8. επροσκιασεις ετη τλω κεφαλλω μου: in Vaticano legitur, επροσκιασεις ετη τλω κεφαλλω μου, quemadmodum & Interpres legit, & in Hebraeo est: sic enim in illo habetur, וְיָרֵךְ יְהוָה נֶרְךָ.

In eodem legitur vers. 13. ποιησει κλυεος τλω κρηλον η πλωχων. sed Vaticano codex habet, ποιησει κλυεος τλω κρηλον τα πλωχου. Ita & Interpres habuit. Conuenit lectio cum Hebraeo in quo est וְיָרֵךְ יְהוָה נֶרְךָ.

PSAL. cxl. vers. 7. vulgatus codex habet, θεωροσασθη τα οσα αυτων. Vaticano vero, θεωροσασθη τα οσα ημω. ita legit Interpres Latinus, atque ita legendum esse affirmat sanctus Hieronymus scribens ad Suniam: sic etiam habetur in Hebraeo.

PSAL. cxli. vers. 3. pro eo quod vulgati libri habent, ετη λογλη αυτη, Vaticano habet, ετη λογλη αυτων: atque ita legens Latinus Interpres vertit, Quia reputas eum.

In eodem vers. 5. legitur in vulgatis, κλυε κληνον εχενε, sed in Vaticano habetur, κλυε κληνον εχενε σου. hoc vertit Interpres Latinus: Domine inclina celos tuos. Conuenit lectio cum Hebraeo.

PSAL. cxlvii. vers. 16. quod legitur, εδδοντες ημεν αυτου ωσει κρηλον, in Vaticano exemplari est, εδδοντες ημεν ωσει κρηλον: qua lectione secutus Interpres vertit, Quia dat mitem sicut lanam. Conuenit lectio cum Hebraeo.

Vers. 19. vulgati codices habent, ο απωγγελλων τον λογον αυτου παρ Ιακωβ, sed in Vaticano exemplari legitur, ο απωγγελλων τον λογον αυτου. hanc lectionem sequens Latinus Interpres vertit, Qui annuntiat uerbu suu Iacob.

PSAL. cxlix. vers. 9. & vlt. legitur iuxta vulgatos codices δεξα αυτη εστι πασι: sed Vaticano habet δεξα αυτη εστι πασι. sic legens Latinus Interpres vertit, Gloria haec est omnibus. licet Theodoritus, & plerique Graeci tam codices, quam Interpretes habeant εστι. Tamen beatus Augustinus legit: Gloria haec est omnibus. Et ante illum Arnobius, & postea Cassiodorus monachus. At ne quis putet in foliis nostris Latinis ita legi, addam non in solo Vaticano exemplari legi, δεξα αυτη εστι, verum etiam in Commentariis sancti Ioannis Chrysostrami, qui legit, & interpretatur, δεξα αυτη εστι πασι τοις ομοιοις αυτου.

FINIS.

Eruditiss. istas in Graecum Psalterium notationes, dignas quae typis mandentur, censemus. Anno 1571. Postridie Calend. Nouembris.

Augustinus Hammaeus.

Cornelius Reyneri Goudanus.

Johannes Harleminus.